БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 217 (7664)
15 СЕНТЯБРЬ
ЖУМА
1950 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

Ўртоқ И. В. Сталинга рапортлар (1-нчи бет).
Сталин замонасининг буюк иншооти — Бош Туркман каналини бутун мамлакат қуради (1-нчи бет).
ПРОПАГАНДИСТ ВА АГИТАТОРЛАРГА ЁРДАМ: О. Аминов. — Америка империализми — чириб ва ўлиб бораётган капитализмдир (2-нчи бет).
СОВЕТ ҚУРИЛИШИ (2-нчи бет).
Пахта териш ва тайёрлаш сур'атини яна ҳам ошириш учун пахтакорлар ўртасида Октябрьолди социалистик мусобақасини кучайтирайлик! (3-нчи бет).
КИНО: А. Олимжон. — Жасур кишилар (3-нчи бет).
Я. А. Маликнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бош секретари Трюгве Лига мактуби (4-нчи бет).
Қуриядаги воқиалар (4-нчи бет).
Пойтахтимизда (4-нчи бет).

Пахта териш ва тайёрлаш сур'атини тобора кучайтирайлик!

Совет Иттифоқидаги барча меҳнаткашлар шу кунларда юксак ватанпарварлик блан меҳнат қилиб, бутун дун'ёда тинчликни мустаҳкамлаш учун курашмоқдалар. Стахановча тинчлик вахтасида туриб ишлаётган минглаб совет кишилари Ватанга ҳарқачонгидан ҳам кўпроқ етказиб бераётган маҳсулотларини Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллик байрамига совға қилмоқдалар.

Ўзбекистон пахтакорлари колхоз ва совхоз далаларида мўл пахта ҳосили етиштирдилар. Большевиклар партияси ва совет ҳукуматининг пахтачиликни ривожлантириш соҳасида кун сайин қилаётган ғамхўрлигидан илҳомланган пахтакорларимиз пахта тайёрлаш планини 7 ноябрьгача бажариш учун Октябрьолди социалистик мусобақасини кундан-кун кучайтирмоқдалар. Жойлардан давлатга пахта топшириш графигини ошириб бажараётганлик тўғрисида хушхабарлар келмоқда. Андижон область пахтакорлари ўртасида Октябрьолди социалистик мусобақасини бошлаб берган Ленин районининг колхозчилари улуғ байрамгача планни тўла бажариш учун астойдил курашмоқдалар. Улар ҳар куни йиллик планнинг 2 проценти миқдорида пахта топшириб, олган мажбуриятларини амалда бажармоқдалар. Шу райондаги «Янгиобод» колхози ҳар куни йиллик планнинг 3 проценти, Молотов номли колхоз 2,84 проценти, Сталин номли колхоз 2,5 проценти миқдорида пахта топширмоқдалар. Сталин номли йирик колхоз 10 сентябрьгача йиллик планини 30 процент бажариб қўйди.

Газетамизда Ўзбекистон ССР областьларида пахта тайёрлашнинг бориши ҳақидаги ма'лумот э'лон қилинмоқда. Бу ма'лумот республикамиздаги бирмунча районларнинг пахта тайёрлашда давлат томонидан белгиланган графикни ошириб бажараётганликларини кўрсатади. Бухоро областининг Шофрикон, Қоракўл районлари, Фарғона областининг Каганович, Молотов районлари, Қашқадар'ё областининг Бешкент, Косон районлари планларини 22-32 процент ўртасида бажаришга муваффақ бўлдилар. Республикамизда айрим звенолар йиллик пахта тайёрлаш планларини сентябрьнинг бошидаёқ бажариб, давлатга қўшимча пахта топширмоқдалар, бирқанча звенолар, бригада ва ҳатто колхозлар йиллик планларини бажариш олдида турибдилар.

Бу қувончли фактлар колхоз ва совхозларимизда пахта тайёрлаш сур'атини яна ҳам ошириш учун катта имкониятлар мавжудлигини кўрсатади. Маҳаллий партия, совет ташкилотлари, Ўзбекистон ССР Пахтачилик министрлиги ва унинг жойлардаги органларининг асосий вазифалари **меҳнатга қобилиятли барча колхозчилар ва совхоз ишчиларининг пахта теримида қатнашишини та'минлаш, колхоз ва совхозларда меҳнатни тўғри уюштириш ва ҳарбир теримчининг кундалик териш нормаларини тўла ва ошириб бажаришини та'минлашдан иборатдир.**

Ҳозир республикамизнинг барча колхоз ва совхозларида пахталар қийғос очилиб кетди, ҳарбир теримчининг қанорлаб пахта терадиган, ҳарбир колхознинг кунига давлатга бемалол 2—3 процент пахта топширадиган пайти келди. Аммо, шуни э'тироф этиш керакки, республикамизнинг кўпчилик область ва районларида пахта териш ва тайёрлаш ишларини уюштиришда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда. Очилган пахталар кун сайин кўпаяётганига қарамай терим суст бормоқда. Бу гап даставвал хусусан Тошкент, Самарқанд областьларига, Қорақалпоғистон АССРга, шунингдек, республикадаги совхозларга таллуқлидир. Сентябрь ойининг ярми ўтиб кетишига қарамай, бу областьларда ҳали йиллик планнинг 10 проценти миқдорида ҳам пахта тайёрлангани йўқ. Илғор районлар планнинг 30 процентидан ортиқ пахта топширганлари ҳолда, Самарқанд областидаги Пастдарғом ва Чархин районлари энди 2 процент, Тошкент областидаги Мирзачўл ва Бўка районлари 1,1—1,7 процент пахта топширдилар. Совхозлар эса эндигина 6,45 процент пахта тайёрладилар.

Бундай сусткашликнинг асосий сабаби шундаки, бу ерлардаги партия ва совет ташкилотларининг раҳбарлари очилган пахтани пешма-пеш териб давлатга топширишни большевикча ташкил қилмаётирлар. Улар пахтанинг ёппасига очилишини кутиб, теримни сун'ий равишда кечиктирмоқдалар, меҳнатга яроқли барча кучларни, ҳатто кўпгина колхозларда теримга ажратилган кучларни пахта теримига тўла тортмаганлар. Айниқса, эркакларнинг пахта теримидан четда қолишига йўл қўймоқдалар. Масалан, Сурхондар'ё областининг Жарқўрғон районидаги Тельман номли колхозда теримга ажратилган кучларнинг 50 проценти ҳам пахта тераётгани йўқ. Эркаклар пахта теримида онда-сонда кўринади. Бу колхозда ҳарбир теримчи атиги 25 килограммдан пахта термоқда.

Йиғим-терим пахта учун курашнинг ҳал қилувчи давридир. Мамлакатга ҳарқачонгидан кўпроқ пахта етказиб бериш учун колхоз ва совхозлардаги барча кучни теримга тўла тортиш ҳозирги куннинг муҳим вазифасидир. Шунинг учун пахта тайёрлашга доир бўлган ишларга ишчи кучларини тўғри тақсимлаш ва уларнинг меҳнат унумини ошириш лозим. Маҳаллий партия, совет ташкилотлари айрим колхоз раҳбарларининг пахта теримини кўпроқ хотин-қизлар устига юклашга уринишларига қаттиқ зарба беришлари керак.

Большевиклар партияси ва совет ҳукумати, улуғ доҳимиз ўртоқ Сталин пахтачиликдаги оғир ишларни енгиллатиш учун ғоят катта ғамхўрлик қилмоқдалар. Республикамизда пахта бу йил ўтган йилларга қараганда кўпроқ машина блан терилади. Айрим областьларда, масалан, Тошкент областида бутун пахтанинг тўртдан бир қисми машиналар блан терилиши лозим.

Аммо, республикамиздаги айрим партия, совет ташкилотлари, айниқса, Ўзбекистон ССР Пахтачилик министрлиги пахтани машина блан теришга пухта тайёрланиш ва бу ишни муваффақиятли ўтказишга етарли ҳозирлик кўрмаётирлар. Наманган районидаги Сталин номли колхозда, Қува районидаги Охунбобоев номли колхозда машина блан териладиган участкалардаги пахталарни қўл блан терабошлаганлар. Кўп жойларда ғўза баргларини сун'ий тўкиш ишларига киришилмаган. Андижон область, Хўжаобод районининг раҳбарлари машина блан пахта теришга бўлган э'тиборсизлик ва бегона қарашларга зарба бериш ўрнига, ўзлари ҳам колхоз раҳбарларининг қолоқ фикрларига қўшилмоқдалар. Механизацияга қарши бундай кайфиятларга қаттиқ зарба бериш ва пахтани машина блан теришга пухта тайёрланиш лозим. Машина блан териладиган участкаларда ғўза баргларини сун'ий тўкишга оммавий равишда киришиш керак.

Қишлоқдаги партия, комсомол ташкилотларининг асосий вазифаси пахта йиғим-теримини большевикча уюштиришдан иборатдир. Қишлоқда олиб бориладиган ташкилий-партиявий ва оммавий-сиёсий ишларнинг ҳаммаси шу кеча-кундузда пахта йиғим-теримини ялпи қизитиб юборишга, ҳарбир теримчининг кундалик нормани тўла ва ошириб бажаришига қаратилмоғи лозим. Қишлоқдаги коммунист ва комсомоллар бешмингчи ва ўнмингчилар мусобақасини тобора кучайтиришлари, бу ҳаракатни теримчиларнинг оммавий ҳаракатига айлантиришлари керак.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш ҳақида»ги Қарорида маҳаллий партия ва совет ташкилотлари, колхоз ва совхоз раҳбарлари олдига бу йил пахтанинг камида 80 процентини отбор, биринчи ва иккинчи сортлар блан топширишни, сентябрь ойида эса, нуқул отбор сорт пахта топширишни та'минлаш вазифасини қўйдилар. Бу вазифани тўла адо этиш учун ҳарбир теримчини кўпхоналик этаклар блан та'минлаш, пахтани сортларга ажратиб теришни қаттиқ назорат қилиш, пахтанинг далада, хирмонда ва қуритиш вақтларида сорти бузилишига асло йўл қўймаслик керак.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллик байрами яқинлашмоқда. Пахта далаларида байрам шарафига социалистик мусобақани тобора кучайтириш пахтакорларимизнинг энг шарафли бурчидир. Пахта йиғимтеримида ҳарбир колхозчи ва совхознинг ҳарбир ишчиси улуғ байрамни муносиб совға блан кутиб олишдек орзу-тилак блан ишласин. Партия ташкилотлари Октябрьолди социалистик мусобақасини большевикча уюштириш блан мусобақа илғорларининг тажрибаларини кенг оммалаштиришлари зарур. Пахтакорлар ўртасида байрамолди мусобақасини шундай ташкил қилиш керакки, бунинг натижасида 7 ноябрьгача республикамизда пахта тайёрлаш юзасидан олинган мажбурият тўла бажарилсин.

Ўзбекистон ССР областьларида 1950 йил 14 сентябрьгача пахта тайёрлашнинг бориши ҳақида

МА'ЛУМОТ

(процент ҳисоби блан)

Областьлар	Мавсум бошидан бери	бир кунлик ўсиш	Областьлар	Мавсум бошидан бери	бир кунлик ўсиш
Бухоро	26,97	2,06	Самарқанд	9,08	1,30
Сурхондар'ё	16,13	1,44			
Фарғона	15,77	1,70	Қорақалпоғистон АССР	8,74	1,17
Андижон	14,53	1,67	Тошкент	6,40	1,07
Наманган	13,47	1,66	Совхозлар	6,45	0,78
Хоразм	13,22	1,62			
Қашқадар'ё	12,99	1,47	Республикада ҳаммаси	13,49	1,51

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

Қадрдон Иосиф Виссарионович, Эстония ССРнинг колхоз, совхозлари ва деҳқон хўжаликлари ғалла тайёрлаш давлат планини муддатидан илгари бажарганликларини Сизга ма'лум қиламиз. Озиқ-овқат экинлари тайёрлаш плани 104 процент бажарилди. Бу йил тайёрланган доннинг сифати ўтган йиллардагига нисбатан анча яхшидир.

МТСларнинг ишлари учун берилган счётларга мувофиқ давлатга ғалла топшириш давом этмоқда.

Республикадаги колхоз ва совхозлар 1951 йилда экиш планини бажариш учун ўзларини кузда ва баҳорда экиладиган уруғлар блан тўла та'минладилар ва колхозлар колхозчиларга меҳнат кунлари юзасидан талайгина миқдорда дон берадилар.

Республикадаги колхозлар, колхозчилар ва деҳқон хўжаликлари давлатга пичан, тухум ва жун топшириш мажбуриятларини ҳам муддатидан илгари бажардилар.

Қадрдон Иосиф Виссарионович, Совет Эстонияси колхоз қишлоқларининг меҳнаткашлари Сизга ва'да бериб айтадиларки, улар картошка, сабзавот, қанд лавлаги, зиғир, гўшт ва сут тайёрлаш планини муддатидан илгари муваффақиятли бажариш учун бутун кучларини сафарбар қиладилар ва йил охиригача давлатга пландан ташқари камида 35 минг тонна сут топширадилар.

Республиканинг ёш колхозлари чорвачиликни ривожлантириш учйиллик планини муваффақиятли суратда бажармоқдалар ва жамоатга қарашли маҳсулдор моллар сонини анча кўпайтирдилар. Ҳозирги вақтда республикадаги колхозлар молларни ем-хашак блан тўла та'минлаш, молхоналар қуриш ва уларни ремонт қилиш соҳасида катта иш қилмоқдалар, шунингдек кузги экинларни экиб бўлиш арафасида турибтилар. Улар баҳорда экиладиган ерларни шудгор қилишни кучайтириб юбордилар. Бу эса 1951 йилда мўл ҳосил етиштириш учун мустаҳкам асос яратади.

Эстония К(б)П Марказий Комитетининг секретари И. КЭБИН.
Эстония ССР Министрлар Советининг раиси А. ВЕЙМЕР
Тайёрлаш министрлигининг Эстония ССРдаги вакилининг ўринбосари А. КУЛЬЮС
Эстония ССР Қишлоқ хўжалик министри А. ВАХА.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

Қадрдон Иосиф Виссарионович, Амур областининг колхозчилари, МТС ва совхоз ходимлари а'ло сифатли дон топшириб, ғалла тайёрлаш давлат планини муддатидан илгари бажарганликларини Сизга ма'лум қиламиз. Асосий озиқ-овқат экини—буғдой тайёрлаш плани 109,3 процент бажарилди. Давлатга 1949 йилдагига нисбатан 1 миллион 500 минг пуд ортиқ ғалла, шу жумладан 1 миллион 100 минг пуд ортиқ буғдой топширилди. МТСларнинг ишлари учун берилган счётларга мувофиқ давлатга ғалла топшириш давом этмоқда.

Областьдаги колхоз ва совхозлар 1951 йилда экиш учун ўзларини уруғликлар блан тўла та'мин қилиб қўйдилар, страхование ва ем-хашак фондлари вужудга келтирдилар. Колхозчилар бу йил меҳнат кунлари юзасидан ўтган йилдагига нисбатан анча кўпроқ ғалла оладилар.

Областьдаги колхоз ва совхозлар кузда жавдари буғдой экиш планини ошириб бажардилар ва соя ҳосилини ҳеч нобуд қилмай ўз вақтида йиғиштириб олишга ҳамда областимиз учун асосий экин деб ҳисобланган ана шу мойли экин юзасидан давлат олдидаги мажбуриятларини муддатидан илгари бажаришга тайёрдирлар.

Область қишлоқ хўжалигининг меҳнаткашлари маҳсулдор жамоат чорвачилигини ривожлантириш планини бажариш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрмоқдалар, молларни қиш фасли учун керакли ем-хашак блан та'минлаш соҳасида катта иш қилмоқдалар.

Ҳукуматнинг ва ўртоқ Сталин, шахсан Сизнинг областимиздаги колхоз, МТС ва совхозларга бераётган катта ёрдамингиз деҳқончилик маданиятини юксалтириш ва Амур бўйидаги далаларда дон ва техника экинларидан мўл ҳосил етиштириш имкониятини туғдирди.

Қадрдон Иосиф Виссарионович, Сизга ва'да бериб айтамизки, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхоз, МТС ва совхозлар 1950 йилдаги бутун қишлоқ хўжалик ишларини муваффақиятли суратда туғаллайдилар ва областьнинг қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш учун мустаҳкам замин яратадилар.

ВКП(б) Амур область комитетининг секретари Ф. ВАСИЛЬЕВ.
Меҳнаткашлар депутатлари Амур область Совети ижроия комитетининг раиси С. ИГНАТОВ.
Тайёрлаш министрлигининг Амур областидаги вакили М. ПШЕНИЧНИКОВ
Амур область қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи Л. БЕЗУС.

ЎЗБЕК ТИЛШУНОСЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИГА БАҒИШЛАНГАН ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

Кеча Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг конференция залида Ўзбекистон ССР Фанлар академияси гуманитар фанлари бўлимининг И. В. Сталин та'лимоти асосида ўзбек тилшунослигини ривожлантириш масалаларига бағишланган илмий конференцияси очилди.

Конференцияда ўртоқ Сталиннинг тил тўғрисидаги тарихий асарлари нуқтаий назаридан ўзбек тилшунослигининг аҳволи ҳақида филология фанлари кандидати Ф. Камолов ва ўзбек тилининг сўзлик состави ва грамматик тузилишини ўрганиш масалалари юзасидан филология фанлари кандидати А. Ғуломов ўртоқлар доклад қилдилар.

Бугун конференция ўз ишини давом эттиради.

ЙИРИКЛАШГАН ПАХТАКОР КОЛХОЗЛАРДА

Ўзбекистоннинг пахтакор колхозлари кучли қишлоқ хўжалик артельларига бирлашмоқдалар. Республиканинг тўрт мингдан ортиқ колхозида йириклаштириш ишлари тамомланди. Улар бирлашганидан кейин 1.580 колхоз ташкил топди, улар катта ер майдонлари ва мустаҳкам моддий базага эгадирлар.

Тошкент, Фарғона, Бухоро ва бошқа бирқатор областьларда ҳамма колхозлар йириклашиб бўлган районлар бор. Бу тадбир пахта майдонларини анча кенгайтириш, кўп маблағ ва меҳнат кунини тежаш имкониятини берди. Ма'мурий идора аппаратида ишловчи ходимлар ҳисобига дала ишларида ишловчиларнинг сони 10 минг кишига кўпайди. Тахминий ма'лумотларга кўра, республика колхозлари йириклаштириш натижасида ҳозирнинг ўзидаёқ 1.800 мингдан кўпроқ меҳнат кунини тежадилар.

Йириклашган колхозларга пахтачилик илғорлари, тажрибали, ишчан ходимлар раҳбарлик қилабошладилар. Йириклаштирилган колхоз правлениеларининг раислари ўртасида 50 киши олий ма'лумотли, булардан 30 таси махсус агрономия билими бор кишилар ва 200 дан ортиқ киши ўрта ма'лумотлидир. Ўзбекистон шаҳарларидан колхозларнинг раҳбарлик ишларига 100 дан ортиқ қишлоқ хўжалик мутахассислари юборилди. (ЎзТАГ).

Сталин замонасининг буюк иншооти — Бош Туркман каналини бутун мамлакат қуради

ДАШТЛАРНИ ИНСОНГА БЎЙСУНДИРИШ ПЛАНИ

Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси ўртоқ А. САРИЕВ блан суҳбат

СССР Министрлар Советининг Амудар'ё—Красноводск Бош Туркман каналини қуриш тўғрисида, Ғарбий Туркманистондаги Каспий бўйи текислигининг жанубий районларидаги, Амудар'ё этакларидаги ва Қорақум чўлининг ғарбий қисмидаги ерларни суғориш ҳамда уларга сув чиқариш тўғрисидаги Қарори Туркманистон ССРнинг халқ хўжалигини ривожлантириш учун жуда катта аҳамиятга эгадир.

Табиатни ўзгартиришдан иборат сталинча гениал план муваффақиятли суратда амалга оширилмоқда. Министрлар Совети яқинда дун'ёда энг йирик Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанцияларини қуриш тўғрисида қарор чиқарган эди. Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги қарор коммунистик жамиятнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш соҳасидаги буюк ишларнинг бир қисмидир.

Совет олимлари бундан 25 йил муқаддам биринчи марта Қорақумга келган эдилар. Уларнинг экспедициялари натижасида сувсиз даштликларга секинаста ҳужум бошланди. Кейинчалик даштлик ерларда биринчи саноат корхоналари қурилди, ҳозирги кунда эса совет кишилари дашт-биёбонларни ўзларига тамомила бўйсундириш учун қумлик саҳроларга кенг фронт бўйлаб ҳужум қилмоқдалар.

Туркманистон территориясининг 80 проценти ҳали ҳам унумсиз қумлик саҳролардан иборат. Аммо бирнеча йилдан кейин чўлларни катта канал кесиб ўтади. Бу канал—жуда катта иншоотдир. Каналнинг узунлиги—1.100 километр. Бу каналдан секундига олтиюз кубометргача сув ўтади. Қуриладиган катта тўғон Амудар'ёнинг оқимини ўзгартиради. трассада иккита катта тўғон қурилади, улар ёрдами блан катта сув омборлари вужудга келтирилади, гидроэлектростанциялар барпо қилинади.

Қорақум ерларига сув чиқарилиши натижасида пахта майдонлари кескин суратда оширилади, пахта ҳосили кўпаяди, қишлоқ хўжалиги юксалган янги районлар пайдо бўлади.

Серқуёш Туркманистон сувга ёлчийди. Янги ерларга сув чиқарилиши субтропик экинлар экиладиган бирқанча районларни вужудга келтириш имконини беради.

Канал қурилиши Туркманистоннинг шаҳар ва қишлоқларини сув ва электр қуввати блан та'минлайди, янги саноат марказларига ҳаёт бағишлайди, республиканинг ер, таги бойликларидан кўпроқ фойдаланишга имкон беради.

Бош Туркман каналининг қурилиши натижасида бепоён яйловлар сув блан та'минланади, бунинг натижасида Туркманистон чорвадорлари чорва молларни янада кўпайтириш имконига эга бўладилар.

Канал қазишдаги асосий ишларнинг ҳаммаси машиналар ёрдами блан бажарилади. Бутун совет халқи туркман халқига ёрдам беради. Мамлакатдаги неча ўнлаб заводлар янги иншоотга энг мураккаб машина ва асбобларни тайёрлаб берадилар. Аммо шу блан бирга Туркманистон меҳнаткашлари олдига ҳам катта вазифалар қўйилади. Республикадаги ишчилар ва колхозчилар қурилиш ишларини ўз вақтида кучайтириб юбориш учун ёрдам беришлари лозим. Саноат корхоналари канал қурилишининг эҳтиёжларини биринчи навбатда та'минлашлари лозимлигини кўзда тутиб, ўз планларини қайтадан кўриб чиқишлари керак. Илмий-текшириш институтлари ва ўқув юртлари зиммасига катта жавобгарлик юкланади. Қурилишга механизаторлар, гидромелиораторлар, агрономлар керак. Бу эса биздан юқори малакали кадрларни анча кўпроқ тайёрлашни талаб этади.

Туркманистон меҳнаткашлари Совет ҳукуматининг Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги қарорини зўр хурсандчилик блан кутиб олдилар. Улар бу қарорни партиянинг, ҳукуматнинг, ўртоқ Сталиннинг меҳнаткашлар фаровонлигини ошириш тўғрисида қилаётган буюк ғамхўрлигининг намунаси деб биладилар ва чўлларни бўйсундиришдан иборат буюк планнинг ташаббусчиси улуғ йўлбошчи ва устоз Иосиф Виссарионович Сталинга самимий ташаккурларини изҳор қиладилар.

ЙИРИК ИРРИГАЦИЯ ҚУРИЛИШИ

Ўрта Осиё ирригация илмий-текшириш институтининг директори, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий а'зоси ўртоқ В. В. ПОСЛАВСКИЙ блан суҳбат

Бутун совет кишилари Совет ҳукуматининг Бош Туркман канали қурилиши ҳақидаги Қарорини ўз улуғ Ватанига чексиз муҳаббат туйғуси блан қизғин кутиб олди. Волгада гигант гидроэлектростанциялар қуриш ҳақидаги тарихий қарордан кейин қабул қилинган бу қарор коммунистик жамият қурилиши учун моддий техника базаси яратиш юзасидан катта ишлар қилинажагини кўрсатучи ёрқин далилдир. Америка-Англия империалистлари уруш ҳақида аҳмақона ваҳима кўтараётган ва жаҳон меҳнаткашларини янги уруш очиш блан қўрқитишга уринаётган бир пайтда, мамлакатимизнинг ана шу улуғвор вазифаларни бажаришга киришаётганлиги айниқса катта аҳамиятга эгадир. Бизнинг улуғ қурилишларимиз уруш оловини ёқучиларга энг яхши жавобдир, бу қурилишлар жаҳондаги миллион-миллион кишиларнинг Совет Иттифоқи бошчилик қилаётган тинчлик ва демократия лагери қудратининг енгилмаслигига бўлган ишончини оширади.

Бош Туркман канали қурилишининг сталинча улуғвор плани мамлакат илмий муассасалари олдига ва шу жумладан ирригация соҳасида ишлаётган олимлар ва мутахассислар коллективлари олдига жиддий ва мас'улиятли вазифалар қўяди. Ма'лумки, бу янги канал ўз ҳажми ва ўз аҳамияти жиҳатидан жаҳондаги мавжуд барча каналлардан жуда устун туради. Аммо, гап иш ҳажмидагина эмас. Бош Туркман канали қурилиши бирқанча янги гидротехника ва ирригация қурилишлари муаммосини ҳал этиш блан боғлиқдир. Канал бирқанча ерларда Қорақум саҳросидаги қум тепаликлари орқали ўтади. Сувнинг қумзор ерларда нобуд бўлиши олдини олиш, канал бўйларини мустаҳкамлаш масаласини ҳал этиш вазифаси туради. Ма'лумки, Ўрта Осиёда катта бўлган Амудар'ё сувларида жуда кўп миқдорда қум лойқалари бор. Мана шунинг учун каналнинг ҳамма системасини лойқаланишдан сақлаш чораларини кўриш керак. Совет олимлари, шу жумладан Ўрта Осиё ирригатор мутахассислари томонидан тўпланган катта тажриба бу муаммо муваффақият блан ҳал этилади, деб тўла ишонч блан айтиш имкониятини беради.

Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги қарорда чўлларда 1 миллион 300 минг гектар ерни ўзлаштириш кўзда тутилади. Бу ерларга асосан пахта экилади, шунингдек 7 миллион гектар яйловни сув блан та'минлаш кўзда тутилади. Тахиатош тўғонида битта ва Бош Туркман канали тўғонларида қуриладиган иккита гидростанция қишлоқ хўжалиги ва саноатга электр қуввати беради. Бу блан каналнинг халқ хўжалигидаги аҳамияти чекланмайди. Тахиатошда тўғон қурилиши Туркманистон ва Қорақалпоғистон халқ хўжалигини янада ривожлантириш блан боғлиқ бўлган бирқанча масалаларни ҳал этиш имкониятини беради. Мавжуд катта каналлар ва ирригация системаларини лойқадан тозалаш юзасидан ўтказиладиган катта ишларга зарурият қолмайди, бу иш учун ҳар йили неча миллионлаб меҳнат куни сарфланади. Бу районларда суғориладиган майдонларнинг ирригация-мелиорация ҳолатини тубдан яхшилаш мумкин бўлади.

Бош Туркман канали қурилиши муносабати блан чўлларда ўзлаштириладиган ерларда суғориш системалари қурилиши юзасидан катта лойиҳалаш ишларини ўтказиш вазифаси туради. Бу ишлар СССР Министрлар Советининг янги суғориш системасига ўтиш тўғрисидаги тарихий Қарори асосида ўтказилади. Вақтинча суғориш шохобчаларининг табақаланган схемасини, суғоришни ташкил этиш, ерларнинг шўрланишига қарши ва сувнинг бекор нобуд бўлишига қарши кураш усуллари схемаларини тузиб чиқиш ва бошқа бирқанча амалий масалаларни ҳал этиш керак.

Ўрта Осиё ирригация илмий-текшириш институтининг коллективи янги ирригация қурилишини амалга ошириш учун қатнашувга тайёргарлик кўрмоқда. Биз Ўрта Осиёда қурилган кўп ирригация қурилишларида ортдирган бой тажрибаларимизнинг ҳаммасидан фойдаланамиз. Ўрта Осиё саҳроларининг табиатини ўзгартиришнинг сталинча гениал планини муваффақият блан амалга ошириш учун бутун куч-қувватларини, ўзларининг билимларини сарфлаш—барча совет олимларининг, шу жумладан ирригатор олимларнинг фахрли бурчидир.

ВАТАНПАРВАРЛАРНИНГ ҒАЙРАТ-ҲИММАТИ

ОҲАНГАРОН, (ЎзТАГ). Оҳангарон кўмир конлари ва заводларининг коллективи СССР Министрлар Советининг Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги Қарорини зўр хурсандчилик блан кутиб олди.

Ҳозирги вақтда 1951 йил ҳисобидан маҳсулот ишлаб чиқараётган ҳурматли шахтёр Бозоров қуйидагиларни айтди:

— Совет халқи шодиёна кунларни кечирмоқда. Совет ҳукумати Волгада катта электр станциялар қуриш ҳақида қарор чиқарганидан кейин Бош Туркман каналини қуриш ҳақида ҳам тарихий қарор қабул қилди. Бу иншоотлар коммунизм сари қўйилган янги қадамдир. Улуғ Сталин бизларни коммунизм сари бошлаб бормоқда. Биз севикли Ватанимизнинг қудратини янада мустаҳкамлаш учун бутун кучларимизни сафарбар қиламиз.

Навалоотбойшиклар бригадасининг бошлиғи ўртоқ Сенченко бундай деди:

— Бундай катта қурилиш ишларини бошқа ҳечқайси мамлакатда амалга ошириш мумкин эмас. Улуғ Сталин раҳбарлик қилаётган совет кишилари гина табиатни ўзгартиришдан иборат ана шу буюк ишлар программасини бажараоладилар.

Оҳангарон конининг ишчилари Совет ҳукуматининг тарихий қарорини табриклаб, оширилган мажбуриятлар олмоқдалар, пландан ташқари неча юз тонналаб кўмир чиқармоқдалар.

ПРОПАГАНДИСТ ВА АГИТАТОРЛАРГА ЁРДАМ

Америка империализми—чириб ва ўлиб бораётган капитализмдир

В. И. Ленин ўзининг «Империализм—капитализмнинг юқори босқичи» деган машҳур асарида империализмнинг асосий хусусиятларини та'рифлаб, унинг чириётган ва ўлаётган капитализм эканлигини та'кидлаган эди.

Империализмнинг ишлабчиқариш кучлари ва техника тараққиётини сун'ий равишда тўхтатиб туриши, иқтисодий ривожланиш сур'атининг пасайиши, ишлабчиқариш асбобларидан тўла фойдаланмаслик, халқ даромадининг текинхўр синфлар манфаатига қараб тақсимланиши, меҳнаткашлар оммасини эксплоатация қилишнинг кучайиши, миллионлаб доимий ишсизларнинг вужудга келиши, ишчилар синфи орасида мутлақ ва нисбий қашшоқланишнинг кучайиши, мустамлака ва қарам мамлакатларни талаш ҳисобига монополиялар даромадининг ошабориши, текинхўрликнинг авж олиши, халқ бойлигининг бекорга исроф қилиниши, айниқса иқтисодий кризислар даврида моддий бойликларнинг емирилиши, уруш харажатларининг тобора ошиб бориши каби ҳодисалар ҳозирги замон капитализмининг характерли хусусиятларидир. Буларнинг ҳаммаси капитализмнинг ўлаётганлигидан, чириётганлигидан дарак беради. Ҳозирги замон америка империализми чириб ва ўлиб бораётган капитализмнинг яққол намунасидир.

☆

В. И. Ленин ўзининг империализмга доир асарларида империализмнинг разилликларини жонли мисоллар блан фош қилиб ташлаган эди. Ленин «Маданий ваҳшийлик» деган мақоласида бундай деб ёзган эди: «Қаерга борма—ҳарбир қадамда инсоният жуда тез ҳал қилишга тўла қодир бўлган вазифаларни учратасан, киши. Аммо капитализм бунга тўсқинлик қилмоқда. У ғоят кўп бойликларни тўплади ва кишиларни шу бойликларнинг қулига айлантирди. У, техника соҳасидаги энг мураккаб масалаларни ҳал этди, лекин миллионлаб аҳолининг қашшоқлиги ва маданиятсизлиги сабабли, бир ҳовуч миллионерларнинг хасис қурумсоқлиги сабабли техника кашфиётларини амалда татбиқ қилишга ғов солабошлади» (Асарлар, 19 том, 349 бет). Масалан, Америкада электротехника монополиялари, устама фойдадан ажралиб қолмаслик учун газ блан ёнадиган электрлампалар кашфиётини 20 йилдан ортиқ яшириб келганлар. Англиядаги кўмир қазиш монополиялари юк ташиш ишларини электрлаштиришга то ҳозирги кунга қадар тўсқинлик қилиб келадилар. Чунки транспортни электрлаштириш тошкўмирга бўлган эҳтиёжни камайтириб қўйиши, натижада улар зарар кўришлари мумкин.

Атом энергиясининг халқ хўжалигида татбиқ қилиниши буюк ўзгаришларга олиб бориши ва ишлабчиқариш кучларининг мисли кўрилмаган тараққийсини та'минлаши мумкин эди. Аммо америка империалистлари бу кашфиётни инсоният манфаати учун эмас, балки ўз тажовузкорлик планларини амалга ошириш, тайёрланаётган янги жаҳон уруши воситасига айлантирмоқчилар.

Демак, ҳозирги замон капитализми ишлабчиқариш кучлари, техника ва фаннинг тез ривожланишига тўсқинлик қилувчи ва уларнинг ривожланиш имкониятини сун'ий равишда чекловчи ғовга айланди.

Аммо бундан, капитализм даврида техника тараққиёти бутунлай турғун ҳолатда қолар экан, деган хулоса чиқмайди. Капиталистик рақобатлар та'сири остида, устама фойда олиш ниятида капиталистлар техника ва фан кашфиётларини ишлабчиқаришга татбиқ қиладилар, ишлабчиқариш усулларини ўзгартирадилар. Шунинг учун ишлабчиқаришнинг айрим соҳаларида, айниқса ҳарбий саноатда катта техник ўзгаришлар юз бериши мумкин. Лекин капитализм шароитида умуман ишлабчиқариш кучларининг ривожланиши ҳозирги замон фан ва техника имкониятларидан орқада қолиб боради. Ишлабчиқариш кучлари блан ишлабчиқариш муносабатлари ўртасидаги номувофиқлик техника тараққиётини чеклаб қўяди. Фақат социализм давридагина ишлабчиқариш кучлари ривожи блан ишлабчиқариш муносабатларининг тўла мувофиқлиги натижасида техниканинг илдам қадамлар блан ривожланишига имконият вужудга келди. Шунинг учун ҳам Совет Иттифоқи қисқа вақт ичида техника соҳасида мисли кўрилмаган ютуқларга эришди, капиталистик Европанинг 100 йил ичидаги ривожланишини амалда 12—13 йил ичида босиб ўтди, ишлабчиқариш техникаси ва сур'ати жиҳатидан дун'ёда биринчи ўринга чиқди.

В. И. Ленин ва И. В. Сталин капитализмнинг чириши ва текинхўрлигининг асосий сабаби монополиялар ҳукмронлигидадир, дейдилар. Монополиялар мамлакат бойлигини ўз қўлларига тўплайдилар, кўп миқдордаги товар ва пул капиталини марказлаштирадилар, ишчилар синфини эксплоатация қилиш, мустамлака ва қарам мамлакатларни талаш, четга капитал чиқариш ва судхўрлик ҳисобига яшайдилар. Монополистик капиталнинг бу хусусиятини Америка Қўшма Штатларида яққол кўриш мумкин.

Ҳозирги замон америкаси—монополиялар америкасидир. Шу ма'нода Ленин «Америка трестлари империализм ёки монополистик капитализм экономикасининг юқори ифодасидир», деган эди. Ҳақиқатан, ҳозирги Американинг бутун иқтисодий ҳаёти монополиялар қўлида. Унинг ички ва ташқи сиёсати монополияларнинг манфаатига хизмат қилмоқда. Мамлакат бойлигининг кўп қисми бир гуруҳ магнатларнинг қўлида тўпланган. Америкада аҳолининг бир процентини ташкил қилган хусусий мулк эгалари мамлакат бойлигининг 59 процентини ўз қўлларида сақлайдилар. Бу мамлакатнинг иқтисодий ва сиёсий ҳаёти Американинг «60 оила» деб аталган молия алегархиясининг қўлида; 250 та йирик саноат корхонаси Америка саноатида ишловчи ишчиларнинг 62,8 процентини бирлаштириб, саноат маҳсулотининг тўртдан уч қисмини ишлаб чиқаради. Ана шу йирик корхоналар бутун капиталистик мамлакатлар саноат маҳсулотининг ярмидан кўпини ишлаб чиқарадилар. Америкада 50 та йирик саноат корхонасининг ҳарқайсисида 20 мингдан ортиқ ишчи ишлайди; 11 монополия фирмасидан ҳарқайсиси 100 мингдан ортиқ ишчига эга. Американинг энг йирик «Женерал моторс» деган автомобиль фирмасида уруш даврида 500 мингдан ортиқ ишчи ишлаган. Америкадаги учта йирик банк монополияларининг қўлида иккинчи жаҳон уруши бошланиши олдида 7 миллиард доллардан ортиқ капитал тўпланган. Бу ҳол ҳозирги замон империалистик америкаси—монополиялар макони бўлиб, мамлакатнинг бутун иқтисодий ҳаёти бир ҳовуч йирик саноат ва молия монополиялари қўлида эканлигини кўрсатувчи яққол мисолдир.

В. И. Ленин айтганидек, текинхўрлик ҳозирги замон капитализмининг муҳим хусусиятларидан биридир. Текинхўрликнинг кучайиши ҳаммадан олдин капитализм шароитида қишлоқнинг шаҳардан ва қишлоқ хўжалигининг саноатдан ғоят орқада қолиши, меҳнат қилмасдан кун кўришлик, буржуазия синфларининг исрофгарчилиги, ишсизликнинг ортабориши, унумсиз харажатларнинг кўпайиши, ҳархил солиқларнинг ортиб бориши, четга капитал чиқаришнинг кучайиши, бир томондан—монополиялар фойдасининг ортиб, иккинчи томондан—меҳнаткашлар оммаси даромадининг камайиб бориши, уларнинг мутлақ ва нисбий қашшоқланиши — текинхўрликнинг яққол ифодасидир. Ҳозирги замон америка империализми ана шундай манзарани гавдалантиради.

Америка Қўшма Штатларида моддий бойликларнинг кўп қисми унумсиз харажатларга, энг аввало уруш харажатларига ва урушга тайёргарлик кўришга сарф қилинмоқда. Америка Қўшма Штатларининг биринчи жаҳон уруши даврида сарфлаган ҳарбий харажатлари 39 миллиард 400 миллион доллар, иккинчи жаҳон урушида эса 330 миллиард 330 миллион долларга етган. Бу унинг миллий даромадидан 4 ярим марта ортиқдир. Америка Қўшма Штатлари учинчи жаҳон урушига тайёрланиш ниятида 1946—47 йилда 40 миллиард доллар, я'ни давлат бюджетининг 54 проценти, 1949—50 йилда эса 81,5 миллиард доллар, я'ни бюджетнинг 70 проценти урушга тайёрлик учун сарфланди. Бу, гитлерчилар Германиясининг урушга тайёрланиш учун сарфлаган маблағидан 3,3 марта кўп.

Совет Иттифоқи бюджетида эса ҳарбий харажатлар 1947 йилда фақат 18,4 процент, 1948 йилда 17 процент, 1949 йилда эса 19 процентни ташкил қилди. Бюджетнинг асосий қисми халқ хўжалигини ривожлантириш, аҳолининг маданий, маиший аҳволини яхшилаш ва соғлиқни сақлаш учун сарфланади. Бюджетнинг бу хилда тақсимланиши социалистик давлатнинг сулҳпарвар, тинчликни истовчи давлат эканлигини кўрсатади.

Америка Қўшма Штатларининг 1950—1951 йилги бюджетининг 76 процентини ҳарбий харажатлар ташкил қилади. Бу ҳисобга атом қуролларини ишлаб чиқариш, ҳарбий иншоотлар қуриш учун сарфланган харажатлар кирмайди. Айни вақтда 1950 йилги давлат бюджетидаги маблағнинг фақат 2 процентинигина маориф ва соғлиқни сақлаш учун сарф қилиш кўзда тутилади. Шунга ўхшаш, 1949—50 йилларда Англия бюджетининг 30 процентдан ортиғи, Франция бюджетининг 18,7 проценти, Италия бюджетининг 23,6 проценти, Голландия бюджетининг 30 проценти ва Туркия бюджетининг 24,6 проценти бевосита уруш харажатларига сарф қилиниши кўзда тутилади. Франция бюджетининг ҳарбий эҳтиёжларга сарф қилинадиган қисми 1941 йилдан 1949 йилгача 14 марта ошган. Шимолий Атлантик аҳдини амалга ошириш учун Ғарбий Европадаги капиталистик давлатлар 40 миллиард доллар ортиқ харажат қилишлари кўзда тутилади. Америка империализми «Маршалл плани» бўйича Европадаги капиталистик давлатларни қуроллантириш учун биргина 1949 йилнинг ўзида бир ярим миллиард долларга яқин «ёрдам» беришни мўлжаллаган эди. У, «Маршалл плани» бўйича «ёрдам» тариқасида ҳар йили 4 миллиард доллар ортиқча маблағ сарф қилади. Америка империализми Хитойдаги тескаричи гоминдан қўғирчоқларига ёрдам бериш учун 6 миллиард доллардан ортиқроқ маблағ сарфлаган. Империалистлар сулҳпарвар Қурия халқига қарши қилинаётган ҳарбий интервенция учун, Ли Син Ман армиясини қуроллантириш учун миллионлаб доллар сарфлаётирлар, биргина Кимпхо аэродромини қуриш учун 650 минг доллар сарфланган. «Маршалл плани» ўз та'сиридаги давлатларни америка империализмининг мустамлакасига айлантирмоқда, уларнинг экономикасини заифлаштирмоқда, давлат, хўжалик ҳаётини ва ташқи сиёсатини ўз қўлига олмоқда.

Америка Қўшма Штатлари бюджетининг аҳоли эҳтиёжи учун сарфланадиган қисми борган сари камайиб бормоқда. Масалан, америка бюджетининг бу қисми 1948 йили 1940 йилга нисбатан 49 процентдан 10 процентга тушган. 1949—1950 йилларда эса маориф ва соғлиқни сақлаш учун бюджетнинг фақат 2 проценти сарфланган. Шундай қилиб, ғоят кўп миқдордаги ҳарбий харажатларнинг оғирлиги меҳнаткашлар устига тушмоқда.

Ленин, ташқарига капитал чиқаришни ўтакетган текинхўрликдир деб та'рифлаган эди. «Ташқарига капитал чиқариш империализмнинг энг муҳим иқтисодий асосларидандир. У рантье табақаларининг ишлабчиқаришдан тамомила узоқлашишларини чуқурлаштиради, океаннинг нариги томонидаги бирқанча мамлакатлар ва мустамлакалар меҳнатини эксплуатация қилиш ҳисобига яшовчи мамлакатда текинхўрлик доғини қолдиради» (Асарлар, 22 том, 263 бет).

Америка империализми бунинг яққол намунасидир. Ҳозирги вақтда Американинг чет элдаги капитали 30 миллиард доллардан ортиқроқдир. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 1949 йил июль ойида э'лон қилган ма'лумотига кўра, 1948 йилда Америка Қўшма Штатларининг чет давлатларга берган заём ва қарзлари ҳамда Америка монополистларининг чет давлатлар саноатига сарфланган капиталлари 6 миллиард 693 миллион долларга етади.

Шундай қилиб, ташқарига капитал чиқариш америка империализми қўлида қолоқ мамлакатлар ҳамда мустамлакалар устидан иқтисодий ҳукмронлик қилиш, уларнинг хомаш'ё ва ерости бойликларини талаш воситаси бўлиб қолди. Америка монополистлари бу мамлакатларни хомаш'ё базасига айлантирмоқдалар. Масалан, Чилида қазиб олинадиган миснинг 95 проценти, селитранинг 60 проценти шулар қўлида. Венецуэланинг деярлик бутун бойликлари, айниқса нефти Рокфеллер нефть трестининг қўлида. 130 миллион аҳолига эга бўлган Латин америкасининг бойликлари шу монополияларнинг мулкига айланган.

Америка империализмининг ўлиб ва чириб бораётганлигини ифодаловчи яна бир ҳолат ишлабчиқаришнинг турғун ҳолатда қолиши, саноат корхоналарининг доим тўла ишламаслиги, резерв ишчилар армиясининг доимий ишсизлар армиясига қўшилиб боришидан иборатдир. Иқтисодий ривожланиш сур'атининг узлуксиз пасайиши, ишлабчиқаришнинг орқага кетиши ҳозирги замон капитализмининг муҳим хусусиятларидандир. Капиталистик мамлакатларнинг саноат маҳсулотлари 1949 йилнинг июль ойида 1948 йилга нисбатан 18 процент камайган. Бу эса 1942—1945 йиллардаги даражанинг фақат 65 процентини ташкил қилади.

Иқтисодий кризисни кескинлаштирадиган муҳим омиллардан бири — саноат корхоналарининг доим тўлиқ ишламаслигидир. Буржуазия статистикасининг камайтириб берган ма'лумотига кўра, америка саноат корхоналарининг тўлиқ ишлаши фақат 60—70 процентга боради, холос. Ҳақиқатда, аҳвол бундан баттар, чунки кўпинча бу ҳисобга ишдан чиқиб қолган корхоналарни қўшмайдилар.

Капитализмнинг чириётганлиги ва иқтисодий кризиснинг авж олиб бораётганини кўрсатадиган омиллардан бири — товар ва пул капиталининг ортиши, товар запасларининг ҳаддан ташқари кўпайиши ва товар оборотининг қисқаришидир. Товар ва пул капиталининг ортиши мамлакат ичида товарга ва капиталга (пулга) бўлган эҳтиёжнинг мутлақо йўқлигидан келиб чиқмайди, балки ички бозорнинг торлиги, меҳнаткашлар оммаси харид қувватининг тобора камайиб боришидан келиб чиқади.

Империалистик америкада ҳарбий қурилишларнинг давлат томонидан жорий қилиниши ва уларнинг йилдан-йилга кўпайиб бориши америка империализмининг паразит ва чириётган капитализм эканлигини яққол ифода қилади. Америка монополиялари урушнинг тез тамом бўлиб қолишидан ва уруш тамом бўлгандан кейин, ҳарбий саноатни қайтадан тинч хўжалик қурилиши изига кўчириш соҳасидаги қийинчиликлардан қўрқиб, катта ҳарбий саноат корхоналарини ўз ҳисобларидан қурмасдан, уларни давлат ҳисобига қуришни ма'қул топдилар. Америка Қўшма Штатларида иккинчи жаҳон уруши даврида жорий қилинган ҳарбий қурилишларнинг учдан икки қисми давлат ҳисобига, фақат учдан бир қисмигина хусусий фирмалар ҳисобига қурилган. Уруш тамом бўлгандан кейин давлат ҳисобига қурилган саноат корхоналарининг деярлик ҳаммаси турли баҳоналар блан хусусий монополияларга арзон баҳода сотилган ва ба'зилари эса бекорга берилган. Масалан, Жнева шаҳрида (Юта штати)ги 220 миллион доллар сарфланиб қурилган металлургия заводи «Юнайтед стейс стил» компанияси томонидан 47,5 миллион долларга сотиб олинган. Ҳарбий харажатларнинг давлат бюджети ҳисобига ортабориши, давлат бюджети ҳисобига қурилган саноат корхоналарнинг хусусий монополиялар қўлига ўтиши солиқ тўловчи аҳолининг аҳволини тубдан ёмонлаштиради.

Капиталистик мамлакатларда давлат бюджетининг асосий даромад қисми меҳнаткашлардан олинадиган турли солиқлар ва давлат заёмларидан иборатдир. Масалан, 1948—1949 йилда солиқлардан келган даромаднинг ҳиссаси Америка бюджетининг 59, Англия бюджетининг 78 процентини ташкил қилган. Бу ҳарбий чиқимлар халқ ҳисобидан кўпаяди. Шунинг учун ҳам Америка Қўшма Штатларида халқ зиммасига тушадиган солиқлар тобора ортиб бормоқда, айни вақтда хусусий монополиялардан олинадиган солиқлар камайиб бормоқда. Чунончи, 1948—1949 йилларда америка давлат бюджети даромад қисмининг 94 ва Англия бюджети даромад қисмининг 90 проценти солиқлардан иборат бўлган. Францияда урушдан кейинги даврда солиқлар 30 марта ошган. Айни вақтда давлат заёмлари ҳам ошиб борган. Масалан, иккинчи жаҳон уруши даврида ҳарбий харажатларнинг 50 процентидан 70 процентигача давлат заёмлари ҳисобидан сарфланган. Шунинг учун капиталистик мамлакатларнинг давлат қарзи тобора ошиб борган. Иккинчи жаҳон уруши америка халқига 278,1 миллиард доллар давлат қарзи қолдирди. Бунинг устига, уруш даврида қоғоз пулларнинг жуда кўп чиқарилиши пул (доллар)нинг харид қувватини камайтириб юборди, инфиляцияни туғдирди. Инфиляция эса Америкада кучайиб бораётган иқтисодий кризиснинг бир кўринишидир.

Америка Қўшма Штатларида халқ даромадида ишчилар ва фермер (деҳқон)ларнинг ҳиссаси камайиб боргани ҳолда, монополияларнинг даромади тобора ортиб бормоқда. 1940 йилдан 1948 йилга қадар бу монополиялар 66,5 миллиард доллар даромад олганлар. Бу, Американинг 1948 йилдаги миллий даромадидан кўпдир. Йирик монополиялардан бўлган биргина «Стандарт ойл» нефть компаниясининг 1947 йилдаги фойдаси 267 миллион доллар, 1948 йилнинг ярмидаги фойдаси 210 миллион долларга етган. Айни вақтда америка халқининг 80 проценти нормал ҳаёт кечириш учун зарур бўлган имкониятларга эга эмас.

Америкада ишлабчиқариш кучларининг асосини ташкил этган ишчилар синфи ва меҳнаткашлар оммаси борган сари қашшоқлашмоқда, уларнинг ҳаёт шароити тобора ёмонлашиб бормоқда. Бу эса америка империализмининг чириётган ва ўлаётган империализм эканлигини кўрсатадиган муҳим ҳоллардан яна биридир.

Капитализмнинг бу хусусияти капитал жамғаришнинг умумий қонунидан келиб чиқади. Капитализм шароитида бу иқтисодий қонуннинг моҳияти шундаки, бир томондан — жамиятдаги бир гуруҳ текинхўр синфлар қўлида бойлик тўпланаберади, иккинчи томондан — жамият ишлабчиқариш кучларининг асосини ташкил этган ишчилар синфи тобора қашшоқлашиб бораберади. Демак, бир томондан—бойлик, иккинчи томондан эса — қашшоқлик авж олади. Бу иқтисодий қонуннинг оқибати энг аввал халқ даромадида ишчилар синфи ҳиссасининг, реал иш ҳақининг камайиб, ишсизларнинг тобора кўпайиб бориши ва меҳнаткашлар оммаси ҳаётининг борган сари ёмонлашишида яққол кўринади. Калифорния университетининг ҳисобига кўра, тўрт жондан иборат бўлган америка ишчи оиласининг бир ҳафталик бюджети 1947 йилда 70 доллар ҳажмида аниқланган. Ҳолбуки, ишчиларнинг ҳафталик ўртача иш ҳақи 49,2 доллардан иборат. Шундай қилиб, ишчи оиласининг энг оддий турмуш эҳтиёжи блан ҳафталик ўртача иш ҳақи ўртасидаги тафовут 20,8 доллардан иборат. Бундан ма'лумки, америка аҳолисидан 80 процентининг даромади уларнинг энг оддий эҳтиёжларини ҳам қопламайди.

Бу фактлар америка матбуотининг ва америка иқтисодчиларининг оғиз кўпиртириб «америкача ҳаёт»ни, «америка ҳаётининг гуллаши»ни мақташлари кўпчилик халқни алдашга қаратилганлигини очиқ-ойдин кўрсатиб беради. Саноат корхоналарида 12 яшар болалар кунига 12 соатдан, я'ни эрталаб соат 6 дан кечқурун соат 6 га қадар ишлайдилар. Иқтисодий аҳволнинг оғирлигидан кўпчилик болалар ўқиёлмайдилар, натижада улар саводсиз бўлиб қоладилар. Шунинг учун ҳозир Америкада 20 миллиондан ортиқ саводсиз бор. Бу мисоллар америка маданиятининг тушкунликка учраётганлигини кўрсатади.

Ишсизлик капитализмнинг асосий белгиларидан биридир. Капиталистик саноатнинг даврий ривожланиши (кўтарилиш даври, кризис ва депрессия даврлари) кўплаб ишсизларни вужудга келтиради. Капиталистик такрорий ишлабчиқариш жараёнида ишчи кучларига бўлган эҳтиёж (саноатнинг кўтарилган даврида) ишсизлар армияси ҳисобидан қопланади, кризис вақтларида миллионлаб ишчилар ишдан ҳайдалиб, ишсизлар армиясининг сони яна кўпайиб боради. Демак, ишсизлар сонининг тобора кўпайиб бориши капитализмнинг ўлаётганлигини кўрсатувчи муҳим шартдир. Капиталистик саноат бор жойда албатта ишсизлик бўлади. Капитализм шароитида ишсизликни тугатиш ҳақидаги гаплар фақат афсонадир. Ҳозирги даврда, Америка Қўшма Штатларида расмий ма'лумотларга биноан, 18 миллион ишсиз бор. Америка империалистлари иқтисодий кризис ва ишсизликнинг олдини олиш учун, ташқарига товар ва капитал чиқариш, чет мамлакатларни иқтисодий жиҳатдан асоратга солиш, ўтмай қолган товарларни Европа мамлакатларига сотиш ва «ёрдам» тариқасида бериш, маршаллаштирилган Европа ва бошқа мамлакатларнинг халқ бойлигини эксплуатация қилиш ҳамда бошқа чоралар кўриш йўли блан қанчалик уринмасинлар, барибир, иқтисодий кризис яқинлашиб келмоқда ва ишсизлик борган сари авж олмоқда, капитализм ҳалокатга томон йўл тутмоқда.

Юқоридаги фактлар ҳозирги замон капитализмининг ва жаҳон империализмининг маркази бўлган америка империализмининг чириётган ва ўлаётган капитализм эканлигига шубҳа қолдирмайди.

Империализм — уруш демакдир, деган эди В. И. Ленин. Бу фикрнинг ғоят тўғрилиги америка империализми юритаётган ташқи сиёсатда, унинг Қурияда қилаётган босқинчилигида яққол кўринмоқда. Америка империализми ўзини яқинлашиб қолган ҳалокатдан қутқазиб қолиш учун учинчи жаҳон уруши оловини ёқишга зўр бериб тайёрланмоқда.

Броқ, иккинчи жаҳон уруши барча оддий кишиларнинг кўзини очиб, уларга буюк сабоқ бўлди. Халқлар тўп еми бўлишни, асоратга тушишни истамайдилар. Тинчлик тарафдорларининг сони, ҳаракати, кучи ва та'сири кун сайин ўсиб бормоқда. Энди «шундай вазият вужудга келдики, **янги жаҳон урушини тайёрлаётган империалистлар ҳуррият-парвар халқларнинг ва барча демократик лагерьнинг умумий зарбасига муқаррар дучор бўладилар, бу нарса шу вақтга қадар бўлган каби ба'зи бир тажовузкор давлатларнинг шунчаки мағлубиятигагина олиб келмай, балки жаҳон империализми бутун системасининг тугатилишига олиб келади»** (Молотов).

Ҳозирги замон капитализмининг чириётган ва ўлаётган капитализм эканлигини кўрсатувчи ва унинг тақдирини узил-кесил ҳал қилувчи асосий омил буржуазия блан пролетариат ўртасида синфий зиддиятнинг кескинлашишидан, мустамлакаларда миллий озодлик ҳаракатининг кучайишидан иборатдир. Ишчилар синфининг ҳаддан ташқари эксплуатация қилиниши, ишсизликнинг тобора ошиб бориши, мутлақ ва нисбий қашшоқланишнинг кучайиши, миллий даромаднинг капиталистлар манфаатига қараб тақсимланиши ва монополиялар даромадининг узлуксиз ортабориши, ишчилар синфининг энг оддий ҳуқуқлардан ҳам маҳрум қилиниши, тескаричи кучлар фаолиятининг ошиши синфий зиддиятларни, ишчилар ҳаракатини кучайтирмасдан қўймайди. Америка Қўшма Штатларида иш ташлаш ҳаракатининг кучайиб бораётганлиги бунинг яққол исботидир. Урушдан кейинги уч йил давомида америкада 12.248 марта иш ташлаш бўлиб, бунда (жа'млаб олганда) 8 миллиард 770 миллион ишчи иштирок қилган. Аммо меҳнат статистика бюросининг ма'лумотлари иш ташлаш ҳаракатлари ҳақида бизга мукаммал далиллар бераолмайди. Ҳақиқатда эса, иш ташловчиларнинг сони бундан ҳам бирнеча марта кўпдир.

☆

Мустамлака ва ярим мустамлакаларда миллий озодлик ҳаракатининг кучайиши метрополия блан мустамлакалар ўртасидаги қарама-қаршиликни кучайтиради, империализмнинг мавқи'ини бўшаштиради. Мустамлакалар, ярим мустамлака ва қарам мамлакатлар бундан кейин империализм резерви бўлмайдилар.

Хитой, Вьетнам, Индонезия, халқ республикаларининг тузилиши, Қурияда америкали босқинчиларга ва тескаричи Ли Син Ман қўғирчоқ ҳукуматига қарши ғолибона давом этаётган озодлик уруши, мустамлакаларда миллий-озодлик ҳаракатининг кучайиши капитализмнинг ҳалокатини янада яқинлаштиради ва демократия лагерини мустаҳкамлайди. Шунинг учун ҳам капитализм дун'ёси ўз ҳалокати арафасида тинчлик, демократия ва социализмга қарши бутун кучи блан курашмоқда, дун'ё халқларини империалистик урушлар гирдобига тортиш учун уринмоқда.

Социализм ва демократия кучларининг тобора ортиб, мустаҳкамланиб бораётганлиги капитализмнинг ҳалокати яқин эканлигини кўрсатади. Тинчлик, демократия ва социализм учун курашаётган миллионлаб халқлар ўзларини яна очликка, жаҳолатга маҳкум этадиган урушга нафрат блан қарайдилар. Энди улар социализмсиз тинчлик ҳам бўлиши мумкин эмаслигини тушуниб олдилар. Шунинг учун ҳам улар тинчлик, демократия ва социализмни қаттиқ туриб ҳимоя қилмоқдалар.

О. АМИНОВ.

Иқтисодий фанлар доктори.

СОВЕТ ҚУРИЛИШИ

Меҳнаткашларнинг шикоят ва аризаларини текшириш — кечиктирилмайдиган иш

Шу йил май ойида Ўзбекистон ССР Олий Советининг Президиуми Тошкент шаҳар, Куйбишев район ижроия комитетида меҳнаткашларнинг шикоят ва аризаларини кўришнинг қўйилиши ҳақида қарор чиқарган эди. Қарорда бу муҳим ишдаги камчиликлар ва уларни тузатиш йўллари ҳам кўрсатилган эди.

Олий Совет Президиумининг қарори чиқарилиши бланоқ, район Советининг X сессияси чақирилди. Сессияда ижроия комитетнинг меҳнаткашлардан тушган аризаларни ва шикоятларни кўриш соҳасидаги иши қаттиқ танқид қилинди.

Депутатлар, ижроия комитетнинг раиси Самикин ва унинг ўринбосари Муқимов ўртоқларнинг шикоят ва аризаларни ҳисобга олиш ва уларни кўриш иши устидан етарли назорат қилмаётганликларини танқид қилдилар.

Район Советининг ижроия комитети сессияда очиб ташланган бу хато ва камчиликларни қандай тузатаётир?

Ҳозир район ижроия комитетининг раиси, унинг ўринбосари ва мас'ул секретари ҳар куни белгиланган соатда гражданларни қабул қиладилар. Энг муҳим аризаларни ҳал қилиш район ижроия комитети президиумининг мажлисларида муҳокама қилинади. Масалан, район ижроия комитетининг 12 августда бўлган мажлисида якка тартибда уй қурувчи 18 кишининг ер участкалари бериш ҳақидаги аризалари кўрилди. Район ижроия комитети уй қуриш учун уларга участкалар ажратиб берди. 17 августдаги мажлисда район ижроия комитети армия сафидан бўшаб келган офицер ўртоқ Герасимовнинг уйини капитал ремонт қилиш ҳақидаги илтимосини қондирди. Кўп болали она Вакулова ва ҳалок бўлган жангчининг оиласи Кетова ўртоқларнинг аризалари юзасидан уларга моддий ёрдам бериш ҳақида қарор қабул қилинди.

Ижроия комитет, ариза ва шикоятларнинг ҳаракатини ҳисобга олиш ишида тартиб ўрнатиш юзасидан бирқанча тадбир белгилади.

Шундай бўлса ҳам, район ижроия комитети Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Қарорини тўла бажараётир деб бўлмайди. Меҳнаткашлардан тушган аризаларни ўрганиш уларнинг кўп қисми уй-жой масалаларига доир эканлигини кўрсатди. Броқ районда квартирларни ремонт қилиш плани ойдан-ойга бажарилмай келмоқда. Дебитор қарзлари кўпайиб кетганидан, район ремонт конторaси молиявий жиҳатдан қийин аҳволга тушиб қолган. Шуни ҳам айтиш керакки, Тошкент шаҳар ижроия комитети Куйбишев районига уй-жой қурилиш учун ер участкаси ажратиб бериш масаласини ҳалигача ҳал қилмай келмоқда. Ҳолбуки, районда ер участкаси бериш тўғрисида меҳнаткашлардан тушган неча ўнлаб ариза тўпланиб ётмоқда.

Ижроия комитетнинг ўзида меҳнаткашларнинг аризаларини ўз вақтида ҳал қилиш юзасидан талайгина ишлар қилинган бўлса-да, ижроия комитетнинг бўлимларида, айниқса район уй-жой бошқармаси ва коммунал хўжалик бўлимида аҳвол яхши деб бўлмайди. Ҳолбуки, район меҳнаткашлари бу бўлимларга кўпроқ мурожаат қиладилар.

Олий Совет Президиуми қарор чиқарганидан кейин ижроия комитет район коммунал хўжалиги бўлимининг раҳбарларини алмаштирди. Ижроия комитетнинг раҳбарлари бу муҳим бўлимнинг янги составига ёрдам бериш, меҳнаткашларнинг талаб ва эҳтиёжларини қондириш юзасидан бўлимнинг ишини ҳар куни мунтазам суратда назорат қилиб туриш ўрнига, бўлимнинг янги раҳбарлари ишни ўзлари йўлга солиб юборадилар, деб хотиржамликка берилдилар. Бўлимнинг иши қарийб икки ойча назоратсиз қолдирилганлиги натижасида, меҳнаткашларнинг аризаларини кечикиб кўриш одат бўлиб қолди. Бўлим 9 та аризани узоқ вақтгача ҳаракатсиз қолдирди. Ниҳоят, ижроия комитет район коммунал хўжалик бўлимининг янги бошлиғи ўртоқ Мансуровга қаттиқ виговор э'лон қилди. Шу даврда район ремонт конторасининг бошлиғи ва бошқа бўлимларнинг бошлиқлари ҳам алмаштирилди. Броқ бу бўлимларнинг ишида ҳозирғача кўзга кўринарли ўзгариш бўлмаётир.

Партиямиз бизга ижрони текшириш блан бирқаторда, одамларни, ходимларни танлаш ҳам муҳим вазифа деб ўргатади. Куйбишев район ижроия комитети район уй-жой бошқармасининг бошлиғи Беляннинг ичкиликка берилиб, бўлим ишини барбод қилғанлигини нима сабабдандир узоқ вақтгача сезмай келган. Бу ишга район партия комитети аралашиб, Белянни вазифасидан четлаштириш ва ВКП(б) сафидан ўчириш ҳақида қарор чиқарди.

Район ижроия комитети Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Қарорининг ба'зи моддаларини бажармади. Иш вақтидан ташқари соатларда меҳнаткашларни қабул қилиш учун депутатларнинг навбатчилик графиклари бирнеча марта тузилса ҳам, бу иш ҳамиша бажарилмай келмоқда. Шунингдек, район Совети X сессияси қарорларининг ҳам ба'зи моддалари бажарилмаётир. Сессия ижроия комитет раҳбарларига меҳнаткашларнинг шикоят ва аризаларини кўриш ҳақида камида ойда бир марта район ижроия комитети бўлим мудирларининг ва айрим корхона раҳбарларининг ҳисоботини эшитиш вазифасини топширган эди. Аммо район ижроия комитети уч ой ичида бир марта ҳам бу масалани муҳокама қилмади.

Шу сабабли ижроия комитет раҳбарлари меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларини кўриш ишини йўлга солиш соҳасида ўз ишларида ҳечқандай ўзгариш ясамадилар. Неча ўнлаб ариза узоқ вақт оқибатсиз қолмоқда. Бу аризаларнинг кўп қисми район уй-жой бошқармаси, район коммунал хўжалик бўлими, ремонт конторасининг ишига боғлиқ. Ижроия комитет раҳбарларининг э'тибори, даставвал, ана шу бўлимларнинг ишини яхшилашга қаратилиши керак.

Р. АБДУЛЛАЕВ.

Болалар ўйинчоғи ҳақида

Ёш исте'молчиларнинг сифатли, турли-туман ва арзон ўйинчоқларга бўлган талабини қондириш соҳасида республика савдо ташкилотлари, кооператив саноатининг корхоналари кўнгилдагидек ишламаётирлар.

Ўзбекистон ССР Маҳаллий саноат министрлиги ва Ҳунармандчилик кооперация бошқармаси бу йил ўзларига қарашли корхоналарга болалар ўйинчоғи ишлаб чиқариш юзасидан жуда оз план бердилар. Улар болалар ўйинчоғига бўлган талабларни ҳисобга олганларида эди, бирнеча миллион сўмлик ўйинчоқ ишлаб чиқаришлари мумкин эди.

Ҳозир артельлар ва ҳунармандчилик комбинатлари ҳар кварталда зўрға 200 — 300 минг сўмлик қўғирчоқ ишлаб чиқараётирлар. Ўйинчоқларнинг турлари кам, сифати паст.

Маҳаллий саноат министрлигининг ёғоч асбоблар ишлаб чиқариш заводи (директори ўртоқ Степанов) аҳолининг қўғирчоққа бўлган талабини ҳисобга олмай, алоҳида асбоб-ускуна ва ёғоч материаллар бўлишига қарамай, ёғоч қўғирчоқлар ишлаб чиқаришни тўхтатиб қўйди.

Ҳунармандчилик кооперацияси бошқармасига қарашли «Культпромкомбинат» артели (раиси ўртоқ Бурдо) юмшоқ ўйинчоқлар ишлаб чиқарадиган махсус асбоб-ускуналари бўлгани ҳолда, бундай ўйинчоқларни ишлаб чиқармай қўйди.

«Узкоопинсовет»га қарашли Жданов номидаги артель (раиси ўртоқ Азизов) сифатсиз қўғирчоқлар ишлаб чиқармоқда.

Шаҳар ва қишлоқлардаги савдо ташкилотлари қўғирчоқ блан савдо қилиш ишини кучайтириб юбормаётирлар. Ҳатто Тошкентдаги Универмагда ҳам (директори ўртоқ Муҳиддинов) ёғоч ўйинчоқлар топилмайди. «Узбекбирлашув»нинг савдо бошқармаси (бошлиғи ўртоқ Кавзеридзе) қўғирчоқлар блан савдо қилиш ишига э'тиборсизлик блан қараб келмоқда. Бу бошқарма «Шарқ юлдузи» артелида ишланган сифатли қўғирчоқларни сотиб олмай, Маориф министрлиги та'қиқ қилган яроқсиз ўйинчоқларни Семеновск шаҳридан сотиб олиб келтирган.

Миллий ўйинчоқлар ишлаб чиқариш маҳаллий ва кооперация саноатида ёмон йўлга қўйилган. Нима учундир республикада миллий тематикада ўйинчоқлар ишланмайди. Ҳолбуки, бундай ўйинчоқларга республикамизда талаб жуда катта.

Артель ва ҳунармандчилик комбинатлари ўйинчоқ ишлаб чиқаришда маҳаллий аш'ёлардан ва саноат чиқиндиларидан ёмон фойдаланмоқдалар. Лой гипс, темир-терсак ва ёғоч чиқиндилардан, тикувчилик фабрикаларида ортиб қолган қийқиндилардан ва шунингдек, бошқа чиқиндилардан бирнеча миллион сўмлик сифатли ва турли-туман ўйинчоқлар ишлаб чиқариш мумкин. Афсуски, артельлар ва ҳунармандчилик комбинатлари давлат фондигагина суяниб, мавжуд аш'ёлардан фойдаланмаётирлар. Республика савдо ташкилотлари болалар ўйинчоғи ишлаб чиқаришни кенгайтиришга етарли аҳамият бермаётирлар. Маҳаллий саноат министрлигининг коллегияси ва ҳунармандчилик кооперация бошқармаси болалар учун энг керак бўлган ўйинчоқлар ишлаб чиқаришни тубдан яхшилашлари керак.

Д. П. ВОЛОДИН.

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„Танқидни бўғучилар“

«Қизил Ўзбекистон» газетасининг шу йил 22 август сонида юқоридаги сарлавҳа остида фельетон босилиб чиққан эди. Унда Ўзбекистон ССР Маориф министрининг ўринбосари Е. В. Рачинская, олий педагогика ўқув юртлари ва педагогика билим юртлари бўлимининг бошлиғи К. Е. Эман, унинг ўринбосари И. Г. Черняк, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти ва ўқитувчилар институтининг директори А. Исломов ва бошқа ўртоқлар танқид ва ўз-ўзини танқидни бўғганликлари, танқид қилганларни қувғин остига олганликлари кўрсатилган эди. Шу фельетонда «Ўқитувчилар газетаси»да Низомий номидаги педагогика институтининг сиртқи бўлимида ўқув сифати пасайиб кетганлиги, машғулотларга давомат қониқарсиз эканлиги кўрсатилган мақоланинг автори ўртоқ М. Ҳамидовга нисбатан туҳматдан иборат материаллар уюштирилганлиги айтилган эди.

Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги шу фельетон юзасидан маҳсус текшириш ўтказиб, текшириш натижасини коллегиянинг кенгайтирилган мажлисида муҳокама қилди.

Ўзбекистон ССР Маориф министрлигининг коллегияси фельетонда келтирилган барча фактларни тўғри деб топди.

Шуни айтиб ўтиш керакки, коллегия мажлисида Рачинская, Эман ва Исломов ўртоқлар умуман фельетонда келтирилган фактларни тўғри деб топган бўлсалар ҳам, аммо ўзларига оид қисмини рад қилишга, ёки уни бўяб ўтишга ҳаракат қилдилар. Коллегияда қатнашган ўртоқлар уларнинг бу уринишлари тамомила нотўғри, большевикларга хос бўлмаган ҳаракат эканини кўрсатиб ўтдилар.

Ўзбекистон ССР Маориф министрлигининг коллегияси институтнинг сиртқи бўлимида катта хато ва камчиликларга йўл қўйганлиги, танқид ва ўз-ўзини танқид масаласига ҳамда газета сигналларига э'тиборсизлик блан қараганлиги учун Тошкент Давлат педагогика институтининг директори ўртоқ Исломовга виговор э'лон қилди.

Сиртқи ўқиш ишларига раҳбарликни та'минлайолмаганликлари, танқид ва ўз-ўзини танқидни бўғиш йўлига тушиб олганликлари, газета сигналларига э'тиборсизлик блан қараганликлари учун олий ўқув юртлари ва педагогика билим юртлари бўлимининг бошлиғи Эман ҳамда Тошкент педагогика институтининг директор ўринбосарлари Ляпина, Бекмуҳаммедова ўртоқлар ишдан олинди.

Коллегия бу қарорни барча педагогика институтлари, ўқитувчилар институтлари коллективларида муҳокама қилиб чиқишни топширди.

Пахта териш ва тайёрлаш сур'атини яна ҳам ошириш учун пахтакорлар ўртасида Октябрьолди социалистик мусобақасини кучайтирайлик!

☆

Сентябрь плани ошириб бажарилди

ҚАРШИ, («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Қашқадар'ё областининг Бешкент районидаги «Қизил қаҳрамон» колхозининг а'золари Октябрьолди социалистик мусобақасини кучайтириб, кундан-кунга кўп пахта териб давлатга топширмоқдалар. Колхозчилар ўртасида мавсумда 5 минг ва 7 минг килограммдан пахта терувчиларнинг шонли ҳаракати тобора кучаймоқда.

Колхоз сентябрь ойида давлатга йиллик планнинг 60 проценти миқдорида пахта топширишни планлаштирган эди. Колхозчиларнинг фидокорона меҳнати натижасида 12 сентябрьгача йиллик планнинг 63 проценти миқдорида пахта топширилди.

М. БОБОШ.

ПАХТА ДАЛАЛАРИДА БАЙРАМОЛДИ МУСОБАҚАСИ КУЧАЙМОҚДА

Тошкент область, Янгийўл районидаги Юсупов номли колхознинг а'золари бу йил давлатга ҳар гектар ердан 40 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олганлар. Колхозчилар шу кеча-кундузда фидокорона меҳнат қилиб, мўл ҳосилни нобуд қилмай териб олмоқдалар. Колхозчилардан Турсуной Юсупова, Санобар Асадова, Пошша Мирзахалилова ва бошқа ўртоқлар кунига 110—125 килограммдан пахта термоқдалар.

Колхозчиларнинг яқинда бўлган йиғилишида пахта тайёрлаш давлат планини Улуғ Октябрь байрамининг 33 йиллиги шарафига бажариш мажбурияти олинди. Ҳозир теримчилар ўртасида Октябрьолди мусобақаси тобора кучайиб, колхоз давлатга кунига йиллик планнинг 2 проценти миқдорида пахта топширмоқда.

Ф. Раҳматуллин.

☆

Наманган область, Чуст районидаги «Коммунизм» колхозида мавсумда 5—10 минг килограммдан пахта терувчиларнинг ҳаракати тобора кучаймоқда. Бу йил 10 минг килограмм пахта териш мажбуриятини олган теримчилардан Рисолатхон Ғиёсова ва Баҳри Зўрбекова ўртоқлар пахта йиғим-теримида ҳаммага намуна бўлмоқдалар. Рисолатхон Ғиёсова сўнгги беш кунда 931 килограмм пахта терди. Баҳри Зурбекова ҳам кунига 150—160 килограммдан отбор ва биринчи сорт пахта термоқда.

Р. Назаров.

☆

Самарқанд область, Жиззах районидаги Карл Маркс номли колхознинг ўртоқ Жаббор Эшонқулов бошлиқ бригадасида бу йил ҳақиқатан ҳам мўл ҳосил етишди. Бригада а'золари 55 гектар ернинг ҳар гектаридан 60 центнердан пахта ҳосили топшириш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги шарафига бажариш учун пахта теримини кундан-кунга кучайтирмоқдалар. Бригададаги илғор теримчилардан Робиой Жабборова, Муҳаббат Рапиева, Тўпахон Солиева ўртоқлар кунига 120—140 килограммдан пахта термоқдалар. Бу илғор теримчиларнинг ҳарбири ҳозиргача 3 минг килограммдан ошириб пахта тердилар. Бригада ҳозир пахта тайёрлаш йиллик планини 40 процент бажарди.

Н. Сувонқулов.

Суратда: (чапдан ўнгга) Тошкент область Ўртачирчиқ районидаги Куйбишев номли колхознинг кунига 140 — 150 килограммга етказиб пахта тераётган илғор теримчиси комсомол а'зоси ўртоқ Тожимат Ризақулов. Чиноз районидаги «Ленин йўли» колхозининг пахта хирмони.

Р. Қўчқор ва И. Глауберзон фотоси.

Улуғ байрамгача социалистик мажбуриятимизни бажарамиз

Бизнинг колхозимиз Андижон областининг Ленин районида йирик ва юқори ҳосилли колхозлардан бири ҳисобланади. Бу йил биз 646 гектар ерга чигит экиб, ҳар гектар ердан 38 центнердан ҳосил топшириш мажбуриятини олганмиз. Колхозчиларимиз эрта баҳордан бери фидокорлик блан меҳнат қилиб, ғўза парвариши даврида барча ишларни юксак агротехника асосида ўтказдилар. Бу эса, ғўзаларнинг тез ривожланиб ўсишига, ҳосилнинг ўз вақтида етилиб пишишига ёрдам берди.

Пахта йиғим-теримини бошламасдан олдин август ойининг ўрталарида колхоз ҳосилот советининг йиғилишини ўтказдик. Йиғилишда колхоздаги 3 та участка ва 17 та бригаданинг барча ерида пахтанинг яхши очилаётганлигини аниқладик. Шу йиғилишда теримга тушиш муддатларини белгиладик.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш ҳақида»ги Қарори бизнинг асосий иш планимиз бўлди. Шу қарор асосида пахта йиғим-теримига тайёрлик ишларини 20 августда тамомладик. 3 автомашина, 8 та икки отли ва 21 та бир отли арава ремонтдан чиқарилди. Пахта ташийдиган отлар яхшилаб боқилди, дала шийпонлари безатилди. Бу ерда кўчма боқча ва яслилар ташкил этилди.

Колхоз партия бюросининг қарорига мувофиқ, партия ва комсомол мажлислари ўтказилди. Бу мажлисларда колхозда социалистик мусобақани ривожлантириш, 5 минг ва 10 мингчилар ҳаракатини оммалаштириб, уларнинг ишларига бошчилик қилиш масаласи муҳокама қилинди. Терим бошланиши олдидан илғор теримчиларнинг сони ва уларнинг олган мажбуриятларини тўла аниқлаб чиқдик. Колхоз бўйича 29 киши 5 минг, 35 киши 7 минг, 36 киши ўнмингчилар ҳаракатига қўшилди. 52 коммунист, 206 комсомол социалистик мусобақада бошчилик қилиб, меҳнатда шахсан намуна кўрсатмоқдалар.

Шундай қилиб, колхозимиз 25 августда районда биринчи бўлиб ёппасига пахта теримини бошлаб юборди. Теримнинг биринчи куни стахановчилардан Обидахон Дадажонова, Сотқинова, Турсунхон Исроилова, Исмоилова каби ўнлаб теримчилар 110—120 килограммдан пахта тердилар.

Колхозда теримчилар учун етарли шароит яратиб берганмиз. Ҳарқайси теримчига иккитадан этак, қоп-қанор берилган. Ҳар 5—6 теримчининг пахтасини хирмонга ташиб келтириш учун алоҳида кишилар ажратилган. Илғор теримчиларнинг ташаббусига бошчилик қилиш ва уларнинг тажрибаларини оммалаштириш социалистик мусобақани ривожлантиришга катта ёрдам қилади. Шунинг учун ҳам стахановча теримчиларнинг тажрибаларини оммалаштириш учун агитация-пропаганда ишларини яхши йўлга қўйдик. Коммунист, комсомол агитаторлар ҳар куни дала шийпонларида «Жанговар варақа» ва «Чақмоқ»нинг янги сонларини чиқариб турадилар. Унда теримчиларнинг қанча пахта тергани, иш тажрибалари ёритилади. Бундан ташқари, дам олиш вақтларида ва кечқурунлари колхоз радиоузелидан кундалик теримнинг ма'лумоти, бригада ва звенолар ўртасидаги мусобақаларнинг якунлари ҳақида суҳбатлар ўтказамиз. Ба'зи вақтларда теримчиларнинг ўзлари радио орқали ўз тажрибаларини ҳикоя қилиб берадилар.

Колхозда пахтани сортларга ажратиб теришга алоҳида э'тибор қилмоқдамиз. Теримнинг дастлабки кунларида ўртоқ Алижонов бошлиқ бўлган бригадада пахта сортлари аралаштириб терилганлиги ҳақида фактлар аниқланди. Колхоз партия бюроси правление блан биргаликда бу масалани партия мажлисида муҳокама қилишни лозим топди. Шундан кейин, бригадаларга аралашган пахталарни қабул қилмаслик, сортларни аралаштириб терган теримчига меҳнат куни ёзмаслик тўғрисида топшириқ бердик. Натижада пахтани сортларга ажратиб теришдаги камчиликлар тугатилди.

Колхозимизнинг ҳамма бригадасида ҳозир пахталар чаман бўлиб очилиб кетди. Шунинг учун колхоз правлениеси барча теримчилар учун 85 килограммдан норма белгилади. Бундан ошириб терганлар учун қўшимча меҳнат куни ёзишни жорий қилдик. Натижада ҳар куни 700 теримчининг деярлик кўпчилиги ўз нормасини ортиғи блан бажармоқда.

Теримчиларга шароит туғдириб бериш—пахта йиғим-терими даврида алоҳида аҳамиятга эгадир. Шунинг учун кундалик иш тартибимизни қуйидагича белгиладик: эрта блан соат олти яримда ҳамма теримчилар далага чиқадилар. Соат 9 дан 9 яримгача эрталабки овқат, кундуз 2 дан 3 гача дам олиш ва тушки овқат вақти. Шундан сўнг қош қорайгунча ҳамма теримчилар далада ишлайдилар. Дам олиш вақтларида кўчма дўконлар дала шийпонларига бориб, теримчиларга хизмат қилади. Булардан ташқари ҳар беш кунда пул ва ғалла авансларини бериб туришни ҳам тартибга солдик.

Колхозда бешмингчилар ва ўнмингчилар ҳаракатининг тез ривожланиб бориши пахта териш ва топшириш сур'атини тезлаштирмоқда. Биз теримнинг дастлабки кунларида ҳар куни 30—40 тонна пахта териб топшираётган бўлсак, ҳозир ҳар куни 60—65 тонна пахта териб топширмоқдамиз. Бу эса кунлик планимизнинг 2,5—3 процентини ташкил этади.

Колхозимиз а'золари далада етиштирилган мўл ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай йиғиштириб давлатга топшириш учун ғайрат блан ишламоқдалар. Ҳозир биз йиллик пахта тайёрлаш планини 30 процентдан оширдик. Сентябрь ойи ичида далада очилган пахталарнинг кўпчилик қисмини териб олиб, 15 октябрьгача пахта тайёрлаш йиллик планини бажарамиз, Улуғ Октябрь байрамининг 33 йиллиги куни—7 ноябрьгача ҳар гектаридан 38 центнердан пахта топшириш юзасидан олган социалистик мажбуриятимизни шараф блан бажариш учун курашамиз.

Ҳожимат РЎЗИЕВ.

Андижон область, Ленин районидаги Сталин номли колхознинг раиси.

☆ ☆

Совхозларда пахта тайёрлашни кескин равишда кучайтириш керак

Совхозларда август ойининг иккинчи ярмидаёқ пахталар кўплаб очилди. Агар пахтанинг эрта очилганлиги, теримчиларнинг етарли даражада мавжудлиги, транспорт воситалари блан та'мин этишда қилинган катта ишларни ҳисобга олсак, совхозларда пахта йиғим-теримининг ҳозирги сур'ати мутлақо қаноатланурсиз эканлиги ўз-ўзидан ма'лум бўлади. Совхозлар ҳақиқатан ҳам пахта йиғим-теримида жуда ҳам орқада бораётирлар.

Бунинг сабаби шуки, совхозларда теримчилар кучидан тўғри фойдаланилмаётир, совхозлар ва уларнинг бўлимларидаги ишчиларнинг ҳаммаси тўла ишга чиқмаётир. Теримчилар ўртасида мавсумда 7—8—10 минг килограмм пахта териш юзасидан социалистик мусобақа кучайтирилмаган, бунинг устига оммавий-сиёсий ишлар ҳам бўшаштириб юборилаётир.

Совхоз директорлари, партия, комсомол ташкилотларининг секретарьлари Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш тўғрисида»ги Қарорини изчиллик блан бажаришга астойдил киришмадилар, бу қарорни барча теримчиларга, пахта ташувчиларга ва пахта иши блан боғлиқ бўлган бошқа кишиларнинг ҳаммасига пухта тушунтирмадилар. Улар «бу йил пахта ҳосили жуда ҳам мўл бўлди, планни ошириб бажарамиз» деб пахта йиғим-теримини муваффақиятли ўтказиш учун керакли тадбирларни кўрмасдан хотиржамлик ва бўшашувчилик кайфиятларига берилдилар. Ўзбекистон ССР Пахтачилик министрлиги қошидаги пахтакор совхозлар бошқармаси ҳам айниқса қолоқ совхозларда йиғим-теримни кучайтиришга большевикча раҳбарлик қилмаётир.

«Биринчи Боёвут», «Иккинчи Боёвут», «Учинчи Боёвут», Сталин номли 16-нчи, Сталин номли 17-нчи, «Гулбоғ», «Норпой» совхозларида пахта йиғим-терими сур'атини ҳозиргидан бир неча марта кучайтириш мумкин эди. Лекин совхоз раҳбарлари ўз вазифаларини тўла бажариш учун етарли ҳаракат қилмаётирлар. «Иккинчи Боёвут» совхози 8 сентябрьгача йиллик пахта тайёрлаш планининг икки процентини бажарган эди. Шундан кейин 9 сентябрьда ҳам, 10 сентябрьда ҳам, 11 сентябрьда ҳам бу совхозда пахта топширилмади. Совхоз директори ўртоқ Панасевич ва совхознинг бошқа раҳбар ходимлари йиғим-теримдаги бу «сур'ат»ни ўзларига эп билмоқдалар ва хотиржам бўлиб ўтирибдилар.

Бу совхозда ҳаммаси бўлиб, 2250 киши пахта териши керак. Аммо ҳозир далада ишлаётган теримчилар сони 1530 дан ошмайди. Агар сиз ўртоқ Панасевичдан бунинг сабабини сўрасангиз у сизга трактор ремонти, қурилиш ишлари ва бошқа нарсаларни баҳона қилиб кўрсатади. Аслида эса, совхозда меҳнат интизоми бўшашиб кетган. Прогул кўп, кимнинг қандай иш қилаётганлигини ҳечким билмайди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети йиғим-теримни уюштириш тўғрисидаги Қарорларида ҳарбир кишининг биринчи даврда 50 килограммдан 60 килограммгача, иккинчи даврда 65 килограммдан 85 килограммгача пахта териши кўрсатилган эди. Аммо совхозларда кундалик терим нормаси бажарилмаётир. «Норпой» совхозида (директори ўртоқ Рашидов) 10 сентябрь куни терилган пахта ҳарбир кишига 44 килограммдан, «Гулбоғ» совхозида (директори ўртоқ Ну'монов) 45 килограммдан тўғри келади.

Совхоз ма'муриятлари, партия ташкилотлари раҳбарларининг йиғим-терим графигини тўла ва ошириб бажариш соҳасида етарли иш қилмаганликлари сабабли, кундалик ўсиш жуда оз бўлаётир.

Сталин номли 17-нчи совхоз 12 сентябрьга қадар йиллик пахта тайёрлаш планини 2,9 процент бажарди. Бу ерда кунлик ўсиш 0,6 процентнигина ташкил этади. «Биринчи Далварзин», Сталин номли 16-нчи, «Норпой», «Ўзбекистон ССР бешйиллиги» совхозларида ҳам кунлик ўсиш паст.

Республика пахтакор совхозларининг раҳбарлари шуни унутмасликлари керакки, пахта йиғим-териминнинг ҳозирги қизғин кунларида совхозлар энг охирги ўринда келмоқдалар, пахта теримида муҳим пайт қўлдан бой берилмоқда. Совхоз директорлари, бўлим бошлиқлари, агрономлар, партия ташкилотлари секретарьларининг ҳозирги кундаги муҳим вазифаси етиштирилган мўл пахта ҳосилини сра нобуд қилмай, тезлик блан йиғиб-териб олиш учун барча кучни сафарбар қилишдан иборатдир.

Юлғич ва унинг ҳомилари

Шу кунларда бутун пахтакорларнинг фикр-зикри даладаги мўл ҳосилни ўз вақтида йиғиб-териб давлатга топширишга қаратилган. Ватанпарвар колхозчиларимиз эрта азондан далага чиқиб, қош қорайгунча қанор-қанор пахта термоқдалар. Улар терган ҳосилни давлатга топшириш ишларида бошқа колхозчилар ҳам фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Лекин ҳали ҳам ба'зи ишёқмас, колхозчилик ниқоби остида ҳар қаерларда юриб кунини ўтказаётган муғомбир одамлар йўқ эмас.

Мамазулун Мусаевни Андижонда ҳамма танийди. Унинг кирмаган идораси, бормаган қишлоғи, танимаган одами йўқ. Биров уни Андижон шаҳрида кўрдим деса, яна биров Ўшда, ўзга бир киши Полвонтошда кўрганини айтади. Унинг ҳақида баҳслашган кишиларнинг ҳаммаси ҳам ҳақли бўлиб чиқади. Чунки Мамазулун эрталаб Ўшда бўлса, кечқурун Андижонга келиб қолиши ҳеч гап эмас. Унинг ўз гапига қараганда, унга «икки дун'ё—бир қадам».

Ҳамқишлоқлари Мамазулунни уч ойдан бери кўрмаган эдилар. Ниҳоят, бугун кечқурун уни колхоз чойхонасида ширакайф ҳолда учратдилар.

— Ҳа, Мамазулунбойвачча, бормисиз, келишингизга пахталар ҳам очилиб қолди.

— Шу ердамиз, колхознинг ба'зи эҳтиёжлари учун шаҳарга кетган эдик.

— Қанақа эҳтиёж,—деб кулишдилар ҳамқишлоқлари,—кассир, омборчи бўлмасангиз, бирон вазифада ишламасангиз; қандай қилиб колхоз иши блан шаҳарда юрасиз? Ишга тоқат йўқ деб қўяқолинг!

Колхозчи йигитларнинг та'наси Мамазулуннинг аччиғини чиқарди:

— Кўп жикиллайвермаларинг. Биз пахта экканда, сизлар кўча чангитиб юрган эдиларинг. Менинг отамни биласизми, у—ўз ихтиёри блан ер-сувини топшириб, колхозга кирган киши. Колхозни биз қурганмиз...

Мамазулун аллақандай кишилар, қаердадир бўлаётган ишлар тўғрисида бирнарса ўйлагандек, ўзича сўзланиб, кўчага чиқди. У, Сталин номли колхознинг раиси ўртоқ Азимовни кўриб, югурганича бориб, у блан сўрашди.

— Саломатмисиз, ака! Ишларингиз, бола-чақалар қалай?

Раис қаергадир шошилиб кетаётган бўлса ҳам, Мамазулун уни тўхтатди.

— Ака, овқат тайёр, жилла бўлмаса, бир пиёла чой ичинг.

Раис унамади. Мамазулун раиснинг олдини тўсиб, гапира кетди:

— Ака, машинангиз покришкаси йўқлигидан тўхтаб ётипти деб эшитдим. Шундай иш қизғин вақтда машинанинг тўхтаб туриши яхши эмас. Мен бир жойда тўртта покришка олиб қўйган эдим, шуни сизга келтириб бермоқчиман.

Бир зумда Мамазулун раисни тамом ишонтириб, қўлидан 1.200 сўм пул, 50 килограмм ғалла ва бошқа нарсаларни олиб, эртага эрта блан тўртта покришка олиб келадиган бўлиб кетди. Орадан беш ой ўтди. Мамазулун бойвочча ҳам, покришка ҳам келмади.

Мамазулун шу кунларда яна колхозда пайдо бўлиб қолди. У—8-нчи бригаданинг «а'зоси». Лекин, бригада бошлиғидан сўрасангиз, «мен уни кўрганим йўқ, бизда ишламайди» деб жавоб беради. «Нега бўлмаса, идорадаги дафтарда 113 меҳнат куни ёзилган» десангиз, бригада бошлиғининг аччиғи чиқади:

— Уни катталардан сўранг. Омборчи блан кассирдан сўранг. Ўшалар бир йўлини қилиб ёзишгандир.

Дафтарда, Мамазулун бойвачанинг 113 та меҳнат куни «ишлагани» ёзилгани рост. Лекин унинг колхозда нима иш қилганини ҳечким кўрмаган ва билмайди.

Биз Мамазулун Мусаевни кеча учратиб қолдик. Иш қилса қилгудек, соғлом одам. Башанг кийинган. Андижон район, Завроқ қишлоқ советидаги «Ленин йўли» колхозида яшайди. Унинг хотини Кимсанхон, синглиси Мунисхон колхозда ҳалол меҳнат қиладилар. Улар ҳозир ҳар куни 90—100 килограммдан пахта термоқдалар.

Лекин ўз оиласига, колхозига доғ тушириб юрган ишёқмас Мамазулун бойвачанинг меҳнатга тоқати йўқ. У ҳаммага панд бериб, қишлоқма-қишлоқ, шаҳарма-шаҳар юргани-юрган.

Колхоз раҳбарлари эса, ишламаган одамга меҳнат куни ёзадилар. Бу бежиз эмас, албатта. Бу ерда қандайдир бир сир бўлиши керак.

А. ҲАМДАМОВ.

Давлатга шоли топшириш бошланди

Тошкент область, Оҳангарон районидаги Калинин номли колхоз а'золари фидокорона меҳнат қилиб шолидан мўл ҳосил етиштирдилар. Колхозчилар районда биринчи бўлиб шоли ўришга киришдилар. Кейинги бир ҳафта ичида колхозда 76 гектар ердаги шоли ўрилди. Шоли ўришда ўртоқ Фармонов бошлиқ бригада олдинда бормоқда. Бу бригаданинг а'золари 21 гектар ердаги шолини ўриб бўлдилар. Ўроқчилардан С. Йўлдошева, Я. Раҳмонова каби 15 дан ортиқ колхозчи ҳар куни ўриш нормасини 150—160 процент бажармоқда. Шолини янчиш ҳам бошлаб юборилди. Ҳозиргача 11 гектар ердан ўрилган шоли янчилиб, давлатга 100 центнердан ортиқ шоли топширилди. Калинин номли колхоз а'золари 1 октябрьгача ҳамма ердаги шолини ўриб-йиғиб олиш ва давлатга шоли топшириш планини тўла бажариш учун курашмоқдалар.

Районнинг Каганович номли, Андреев номли, Охунбобоев номли колхозларида ҳам шоли ўриш ва янчиш оммавий қизитиб юборилди.

Т. ҲУШНАЗАРОВ.

Беда уруғидан мўл ҳосил

Самарқанд область, Самарқанд район, Каттақўрғонариқ қишлоқ советидаги Пушкин номли колхоз (раиси ўртоқ Наби Ёқубов) а'золари беда уруғидан ҳар йили мўл ҳосил олмоқдалар. Колхоз ўтган йили 25 гектар ернинг ҳар гектаридан 3,5 центнердан беда уруғи топшириб, бунинг бадалига давлатдан 100 минг сўм пул ва 40 тонна ғалла олган эди.

Колхозчилар бу йил беда уруғидан мўл ҳосил етиштириш учун яна ҳам қунт блан ишладилар. Ҳозиргача 25 гектар ердан олинган беда уруғи ҳар гектарига 6 центнердан тўғри келади. Айрим звенолар яна ҳам мўл ҳосил олмоқдалар. Ўртоқ Зокир Қобилов бошлиқ звено ҳар гектар ердан 8 центнердан, ўртоқ Расул Ризаев бошлиқ звено 7 центнердан ҳосил олдилар.

Колхоз давлатга топширган 150 центнер беда уруғи учун 200 минг сўм пул ва 65 тонна ғалла олди.

Б. ИМОМОВ.

Саргузашт жанрида ишланган «Жасур кишилар» рангли кино-фильми совет кино сан'атининг янги ютуқларидан биридир. Бу фильмда совет кишиларининг улуғ она-Ватанга муҳаббати, садоқати, Ватанни мудофаа қилиш учун кўрсатган фидокорлиги, ма'навий қиёфаси, руҳий ва жисмоний кучи, эпчиллиги, жасурлиги ва қаҳрамонлиги акс эттирилади.

«Жасур кишилар» бадиий фильмининг сюжети ҳаётдаги реаль воқиалар асосида динамик равишда ривожланиб боради ва тамошабинни ҳаяжонлантиради. Ундаги Шимолий Кавказ ерларининг ажойиб манзараси: атрофи тоғлар блан ўраб олинган кенг водий, кўмкўк ўтлоқзорлар, шўх оқувчи дар'ёчалар, йилқилар подасининг сурони кишини ўзига мафтун этади... От заводининг меҳнатсевар, чаққон, шўх табиатли кишилари—отбоқарлар, чўпонлар, от мутахассислари ўзларининг кундалик бурчларини виждон блан адо этаётган ҳолда кўринадилар.

Фильмнинг бошланишидаги саргузаштли воқиалар худди оддий турмуш ҳодисаларидек сезилади. Масалан: отларга бўрилар ҳужум қиладилар. Йиртқич ҳайвонларнинг ҳужумини қайтариш, қўрқиб, тикка тоғ йўллари бўйлаб қочабошлаган минглаб отларни жарликларга йиқилиб, ҳалок бўлишдан сақлаб қолиш учун ҳам жасур, эпчил ва ўз бурчини шараф блан адо этувчи кишилар керак. От заводининг ходимлари— ана шундай одамлар. Улар орасида Вася Говорухин, заводнинг бош тренери (машқ қилдирувчиси) Воронов, унинг набираси Надя Вороновалар алоҳида ажралиб турадилар. Отларда чопиш, турли тўсиқликлардан сакраб ўтиш, пойга-улоқларда ғолиб чиқиш бу йирик от заводи коллективининг ан'анавий ишига айланиб кетган. Бунда кекса тренер Вороновнинг хизмати катта. Шунинг учун ҳам ҳамма уни ҳурмат қилади, унинг маслаҳатларига қулоқ солади. Тажрибакор Вороновнинг энг яхши шогирдларидан Вася Говорухин ўз устозининг изидан боришга ҳаракат қилади. Отда қушдек учиш, сакраш, мерганлик ва отни авайлаб парвариш қилиш — Васянинг севган иши. Фильмда заводга янгигина ишга келган ёш тренер Белецкий ҳам, афтидан, чаққон, мард, мерган ва ўткир кўзли от мутахассисидек кўринади. Аммо у совет кишиларига, замонамиз ёшларига хос бўлган фазилатларга — ўз халқини, Ватанини севиш, жамоат мулкини кўзқорачиғидек асраш учун ғамхўрлик қилиш каби ҳислатларга эга эмас. У—ёт унсур. Унинг завод йилқиларига раҳмсизларча муносабатини заводнинг ҳуш'ёр кишилари тезликда сезиб оладилар. Вася Говорухин «Буян» деган энг яхши чопқир отни «та'лим» бериш баҳонаси блан ўринсиз қамчилагани учун Белецкийдан ўринли аччиғланади, нафратланади. Белецкийнинг хоин шахслиги сўнгги картиналарда тадрижий равишда очилаборади.

... Улуғ Ватан уруши. Совет халқи мамлакат мудофаасига отланиб, душманга қарши мардона кураш олиб боради. Шимолий Кавказ хавф остида. Душман бу ерларни ҳам аёвсиз бомбардимон қилади. Тинч меҳнат даврида фидокорлик кўрсатган кишилар, оғир жангларда ҳам жасурона ҳаракат қиладилар. Йилқичилар заводнинг ёнаётган отхонасидаги отларни қутқариш учун ўт блан курашадилар ва отларнинг кўп қисмини тоғ оралиқларига олиб чиқиб кетиб, партизанлик ҳаракатини авж олдириб юборадилар. Уларга шаҳар партия комитетининг яширин иш кўраётган ходимлари йўл-йўриқ кўрсатиб турадилар. Ҳақиқий ватанпарвар чол Воронов (артист А. Грибов) ва унинг набираси Надя шаҳарда қолиб, партизанлар блан яширин ҳолда ишлаётган коммунистлар ташкилоти орасидаги алоқа ишини усталик блан олиб борадилар. Урушнинг оғирликлари совет кишилари учун зўр синов бўлди. Белецкий каби бир ҳовуч ёт унсурлар, қора юракли сотқинлар душман учун хизмат қиладилар. Урмонда яширинча ўт ёқиб душман самолётига партизанлар қароргоҳини билдиришга аҳд қилган жосус Белецкий блан юраги ватан ишқида ёнган, ёш ватанпарвар, жасур Вася Говорухин оралаҳидаги яккама-якка кураш, немис-фашистлар томонидан Германияга мажбурий равишда ҳайдаб олиб кетилаётган совет хотин-қизларини қутқариш ва темир йўл кўпригини портлатиб, душман эшелонини ҳалокатга учратиш эпизодларини тамошабин зўр ҳаяжон блан тамоша қилади. Совет халқи, айниқса совет ёшлари Васянинг мардлиги, довюраклиги, эпчиллиги ва ҳуш'ёрлигига қойил қоладилар, ўзларини Васянинг қаторида курашаётгандек ҳис қиладилар.

Вася Говорухин образини яратган ёш артист С. Гурзоннинг маҳорати таҳсинга сазовордир. Совет тамошабини бу талантли артистни кўрар экан, унинг «Ёш гвардия» фильмидаги Тюленин ролини ҳам зўр муваффақият блан ижро этганини хотирлайди. Экранда Вася Говорухин кўринар экан, Павел Корчагин («Пўлат қандай тобланди» романи), Петька («Чапаев» кинофильми) ва Тюленин, Олег Кошевой образлари, Улуғ Ватан урушининг қаҳрамонлари капитан Гастелло, учувчи Мересьев, Матросов каби ўнлаб образлар тамошабин кўз ўнгида намоён бўлади. Вася Говорухин—замонамиздаги ёш совет кишисининг образидир. Бу образда ёшларимизнинг ички руҳий дун'ёси блан ташқи қиёфасининг бирлиги берилган.

Фильмда Надя Воронова образи Вася Говорухин образига қараганда сустроқ ишланган. Донгдор совет оиласининг қизи Надя уруш вақтида бироз активлашади, холос. Фильмда салбий образлардан—немис офицери Швальбани кўрсатишда ҳам аҳа шундай саёзлик сезилади. Швальба ва унинг одамлари жуда ҳам кучсиз душман қилиб кўрсатишга ҳаракат қилишган. Бу эса, маккор, ёвуз ҳамда кучли душманга қарши курашган совет жангчилари ва партизанларининг ролига озгина бўлса ҳам путур етказади. Ваҳолонки, саргузашт жанрида индивидуал қаҳрамон образини бўртдириб кўрсатиш учун бошқачароқ услуб қўллаш ҳам мумкин эди.

Бироқ бу камчиликлар бадиий фильмнинг ғоявий-тарбиявий ва бадиий аҳамиятини пасайтирмайди.

Фильмдаги бош қаҳрамонларнинг кечирган ажойиб саргузаштлари, қаҳрамонлик жанглари реаль, оптимистик якунланади. Совет халқи Улуғ Ватан урушида ғалаба қозонади. Донгдор йилқичилар Ғалаба кунини тантана блан байрам қиладилар: кенг майдонда оммавий сайил ва пойга мусобақалари яна бошланади, халқ ичидан етишиб чиққан мард йигит Вася Говорухин бу мусобақада ҳам биринчи ўринни эгаллайди, ҳамманинг олқиши ва ҳурматига сазовор бўлади.

«Жасур кишилар» кинофильми «Мосфильм» коллективининг, режиссёр-постановкачи К. Юдин, оператор И. Гелейн, композитор А. Спадавеккиа ўртоқларнинг катта ижодий ютуғидир. Шунингдек, сценарий авторлари М. Вольпин ва Н. Эрдманлар совет воқе'лиги асосида саргузашт фильми яратиш ишига зўр ҳисса қўшганлар. Бу фильм совет кинематографиясининг сўнгги техникаси блан ишланган ранг-дор сан'ат асаридир. Шунинг учун ҳам бу фильмга яқинда бўлиб ўтган халқаро кино-фестивальда рангли кино асарлари учун ажратилган биринчи мукофот берилди.

Совет сан'атига ҳужум қилиб келган космополит танқидчилар, ба'зи сан'ат «арбоб»лари саргузашт жанрида ёзилган сан'ат асарларининг, шу жумладан, кино-фильмларнинг сиёсий-ғоявий, тарбиявий ва бадиий аҳамиятини инкор этишга уринган эдилар. Лекин уларнинг бу зарарли уринишларига қат'ий зарба берилди. Совет саргузашт фильми кишиларимизни, айниқса ёш авлодни социалистик Ватанга чексиз муҳаббат, садоқат руҳида, уларни юксак фазилатлар—қаҳрамонлик, софдиллик, тўғрилик ва большевикча камтарлик руҳида тарбиялашга ёрдам беради. «Жасур кишилар» фильми ҳам ана шу вазифани шараф блан бажариш учун хизмат қилади.

А. ОЛИМЖОН.

Я. А. Маликнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бош секретари Трюгве Лига мактуби

НЬЮ-ЙОРК, 13 сентябрь. (ТАСС). Хавфсизлик Советидаги совет вакили Я. А. Малик кеча Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари Трюгве Ли қуйидаги мактубни юборди:

«Ҳурматли бош секретарь жаноблари, Сизга Хитойнинг кўп жойларидан, жуда кўп касаба союз ташкилотларидан, хотин-қизлар, студентлар ташкилотлари ва бошқа ташкилотлардан олинган 38 телеграммани ушбу мактуб блан бирга юбордим. Бу телеграммаларда америка аэропланларининг Хитой территориясини ваҳшийларча бомбардимон қилганликларига қарши ва Тайван ҳамда Қуриядаги америка агрессиясига қарши норозилик билдирилади ва мазкур ташкилотларнинг қаттиқ ғазабланганликлари изҳор қилинади.

Масалан, Шаньси вилоятидаги Касаба союзлар совети, Ёшларнинг янги демократик иттифоқи, Ўқитувчилар уюшмаси, Кўмир саноати ишчилари союзи, Демократик хотин-қизлар уюшмаси, Студентлар союзи, Фан ходимлари уюшмаси, Врачлар ва ветеринарлар уюшмаси, Драматурглар уюшмаси, Адабиёт ва сан'ат ходимлари уюшмаси ҳамда Совет—Хитой дўстлиги жамияти 5 сентябрьда юборилган телеграммада «Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Қўшма Штатларнинг Хитойга қарши иғвогарлик мақсадида қилинаётган хуружларини тўхтатиш йўли блан тинчликни сақлаш чораларини кўрсин» деб талаб қиладилар.

Чаҳар вилоятида Стокгольм Мурожаатига имзо тўпловчи комитет, Тайван ва Қуриядаги америка агрессиясига қарши кампания ўтказучи комитет, Касаба союзлари совети, Демократик ёшлар уюшмаси, Ёшларнинг янги демократик иттифоқи, Студентлар союзи, Адабиёт ва сан'ат ходимлари уюшмаси 4 сентябрьда юборилган телеграммада: «Чжоу Энь-лайнинг норозилиги — хитой халқининг овозидир» деб ёздилар ва, Хавфсизлик Совети американлиларнинг Осиё халқларини ваҳшийларча бомбардимон қилишларини тўхтатсин, деб талаб қиладилар.

Шимолий Сичуань Касаба союзлари советининг ташкилот комитетлари, бирлашган деҳқонлар, Демократик хотин-қизлар уюшмаси, Адабиёт ва сан'ат ходимлари союзи ҳамда Саноатчилар уюшмаси, Шимолий Сичуань демократик иттифоқининг комитети, Гоминданнинг революцион комитети ва Ёшларнинг янги демократик иттифоқи, Шимолий Сичуань Халқ советининг Маслаҳат комитети, Маориф ходимлари союзи, мусулмонларнинг вакиллари 4 сентябрьда юборилган телеграммада қуйидагиларни ёздилар: «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари Трюгве Ли жанобларига, Лейк-Саксесс, Нью-Йорк.

Ғолиб хитой халқи американлиларнинг Хитойда ғайри қонуний ҳаракатларига йўл қўймайди ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотидан Хитой ва Қуриядаги америка агрессиясига қарши дарҳол чора кўришни талаб этади».

Куньмин Касаба союзлари совети, Юньнан вилоятидаги деҳқонлар уюшмаси, Куньмин Халқ советининг маслаҳат комитети, Куньмин студентлар союзи Демократик хотин-қизлар уюшмаси, Юньнан вилоятидаги ёшларнинг янги демократик иттифоқи, Куньмин тинчлик комитети, Куньмин Совет-Хитой дўстлиги жамияти, Юньнан вилоятидаги уруш ва меҳнат қаҳрамонлари 4 сентябрьда юборилган телеграммада «америка авиациясининг ҳужумларига ва хитой гражданларидан 35 кишининг ўлдирилганлиги ва ярадор қилинганлигига қарши қат'ий норозилик билдирадилар ва дарҳол чора кўрилишини талаб этадилар».

Гуандун вилоятининг шимолий қисмидаги Тинчлик комитети, Касаба союзлари совети, Деҳқонлар уюшмаси, Ёшларнинг янги демократик иттифоқи, Демократик хотин-қизлар союзи, Студентлар союзи, Адабиёт, сан'ат ва журналистика ходимлари уюшмаси, Ишчилар уюшмаси 4 сентябрьда юборилган телеграммада: «Гуандун вилоятининг шарқий қисмида яшовчи уч миллион киши американинг Хитой тупроғини ўққа тутганлигидан жуда қаттиқ ғазабланди, биз Сиздан айбдорларни жазолашни талаб этамиз» дейилади.

Шанхайдаги ёшларнинг янги демократик иттифоқи, Студентлар союзи ва Демократик хотин-қизлар уюшмаси 4 сентябрьда юборилган телеграммада ёздилар: «Шарқий Хитойнинг ёшлари, студентлари, хотин-қизлари Чжоу Энь-лайнинг Хитой территориясининг америка авиацияси томонидан бомбардимон қилинганига қарши билдирган норозилигини қувватлайдилар. Биз, Хавфсизлик Совети американинг иғволарига хотима берсин, деб талаб қиламиз».

Пекин университети 4 сентябрьдаги телеграммасида қуйидагиларни та'кидлади: «Америка империализми Қурияга ва Тайванга бостириб кирди ва Қурия граждан аҳолисини бомбалар ташлаб кўплаб ўлдирмоқда. Эндиликда америка империализми Хитой территориясига ҳужум қилиш учун ўз аэропланларини яна юборабошлади.

Сиздан, — дейилади телеграммада,— умумий тинчлик манфаатларини кўзда тутиб, американинг агрессиясини тўхтатишни сўраймиз».

Студентлар союзи ва Пекин университетининг ҳамма студентлари 4 сентябрьда юборилган телеграммада қуйидагиларни ёздилар: «Тайванга бостириб кирилганидан кейин Хитой территориясининг Қўшма Штатлар авиацияси томонидан бомбардимон қилиниши умумий тинчликка путур етказадиган жиддий воқиадир».

Цинхай касаба союзлари совети ва Сининдаги касаба союз ташкилотлари, деҳқонлар, хотин-қизлар ва ёшлар ташкилотлари ўз телеграммаларида бундай дейдилар: «Чжоу Энь-лайнинг норозилигини батамом қувватлаймиз ва америка аэропланларининг Хитойга ҳужумини тўхтатишни ҳамда америка қуролли кучларининг Тайвандан олиб кетилишини сўраймиз. Америка агрессорларини ўт блан ўйнашмангиз деб огоҳлантирамиз».

Хунань вилоятидаги Касаба союзлари совети, Деҳқонлар уюшмаси, Ёшларнинг янги демократик иттифоқи, Демократик хотин-қизлар уюшмаси ва сан'ат, адабиёт ходимлари уюшмаси 3 сентябрьдаги телеграммаларида қуйидагиларни ёздилар: «Хунань вилоятининг 30 миллионли аҳолиси Хавфсизлик Совети Қўшма Штатларга ўз қўшинларини Қуриядан ва 7-нчи флотини Тайвандан олиб кетишни буюрсин деб талаб қилади».

Хитойнинг турли вилоятларидаги кўпгина ташкилотлар ушбу мактубга қўшиб юборилган телеграммаларида қаттиқ ғазабланганликларини билдирадилар ва америка авиациясининг Хитой территориясини бомбардимон қилишга қарши қат'ий норозиликларини изҳор қиладилар ҳамда Хавфсизлик Совети айбдорларни жазолаш учун ва американинг агрессияни кенгайтиришга қаратилган иғволарига хотима бериш учун дарҳол чора кўрсин деб талаб қиладилар.

Қўшиб юборилган 38 телеграммани Хавфсизлик Совети томонидан олинган хат ва телеграммалар рўйхатига киргизишингизни сўрайман.

Бу мактубни Хавфсизлик Советининг ҳужжати сифатида нашр этишни сўрайман».

АМЕРИКА ҚЎШМА ШТАТЛАРИ, АНГЛИЯ ВА ФРАНЦИЯ ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

НЬЮ-ЙОРК, 13 сентябрь. (ТАСС). Кеча Америка Қўшма Штатлари, Англия ва Франция ташқи ишлар министрлари Ачесон, Бевин ва Шуманнинг кенгаши очилди. Бу кенгашдан ва кенгаш олдидан уч давлат ўртасида бўлиб ўтган музокаралардан кузатилган мақсад — Атлантик аҳдида қатнашучи мамлакатларнинг Америка Қўшма Штатлари раҳбарлигида Совет Иттифоқига, Хитойга ва Шарқий Европадаги халқ демократияси мамлакатларига қарши ҳарбий тайёргарликларини кучайтиришдир.

Америка Қўшма Штатлари делегациясига яқин турган мухбирларнинг хабарларига қараганда, бу музокараларда Америка Қўшма Штатлари халқаро битимларга риоя қилмай ва бу битимларни бузиб, Ғарбий Германиядаги ҳарбий кучларни тиклашга ва уларни Ғарбий Европа «бирлашган» ҳарбий кучларига қўшишга уринмоқда. Хабарларда айтилишича, Тайван, Қурия тўғрисидаги ва Бош Ассамблеянинг сессияси ҳақидаги масалалар ҳам муҳокама қилинади.

АМЕРИКА ҚЎШМА ШТАТЛАРИДА ФАШИЗМ РУҲИДА ЯНГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ

ВАШИНГТОН, 13 сентябрь. (ТАСС) Америка Қўшма Штатлари сенати фашизм руҳидаги қонун лойиҳасини ма'қуллаб, вакиллар палатасига юборди. Бу қонун лойиҳаси коммунистлар партиясини ва бошқа ташкилотларни рўйхатга олишни талаб этади ва «фавқулодда аҳвол» юз берган тақдирда тараққийпарвар кишиларни кўплаб қамоқ лагерьларига юборишни кўзда тутади. Қонун лойиҳаси бошқа мамлакатлар фуқароларининг америкага муҳожир бўлиб кўчиб келишларини ва бу мамлакатда ўрнашиб қолишларини кескин суратда чеклайди. 7 сенатор бу қонун лойиҳасига қарши овоз берди.

БУЛҒОРИЯ — СОВЕТ ДЎСТЛИГИ ОЙЛИГИДА ҚАТНАШАДИГАН СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ СОФИЯГА КЕЛДИ

СОФИЯ, 13 сентябрь. (ТАСС). Булғория — Совет дўстлиги ва совет маданияти ойлиги ўтказилиши муносабати блан кеча совет фан, сан'ат, маданиятининг отоқли арбоблари ҳамда донгдор меҳнат аҳллари делегацияси Софияга келди.

УЧЧИГА ЧИҚҚАН БЕЗОРИ

АРХАНГЕЛЬСК, 12 сентябрь. (ТАСС). 1950 йил 25 августда Онега портида Норвегиянинг «Бестик» пароходига ёғоч-тахта ортиш вақтида ишчи Бесов шу пароходнинг биринчи штурмани Ларсенга мурожаат қилиб, қандай ёғоч-тахталарни қаерга ортишни кўрсатиб беришни сўради. Ларсен бунга жавобан Бесовни урди.

Бесовнинг иккинчи марта қилган мурожаатига жавобан штурман яна уни урди. Бесов лебедкага йиқилди ва чап биқини шикастланди. Шундан кейин Бесов ғазабланганлигини билдирганида Ларсен Бесовнинг ёқасидан ушлаб кўйлагини йиртди ва уни яна урмоқчи бўлди.

Архангельск область Онега районидаги 1-нчи участка Халқ суди 2 сентябрьда халқ судьяси ўртоқ Уловский ва халқ маслаҳатчилари Сибирцева ва Вересовой ўртоқлардан иборат составда безори Ларсеннинг ишини кўрди. Прокурор ўртоқ Уемлянин айбдорни қоралади. Адвокат ўртоқ Чебикин айбдорни ҳимоя қилди.

Судда да'вогар Бесовдан ташқари яна Воронцов, Поспелов, Головин, Братанов ва Воронинлар гувоҳ тариқасида сўроқ қилинди. Бесовнинг ва гувоҳларнинг шоҳидлиги блан фош қилинган Ларсен ўз айбига иқрор бўлди.

Халқ суди Ларсенни безорилиги учун бир йил озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилди.

ҚУРИЯДАГИ ВОҚИАЛАР

ҚУРИЯ ХАЛҚ-ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ АРМИЯСИ БОШ ҚЎМОНДОНЛИГИНИНГ АХБОРОТЛАРИ

ПХЕНЬЯН, 13 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги 13 сентябрь эрта блан қуйидагиларни билдирди: Халқ армиясининг қисмлари ҳамма фронтларда душманнинг қаршилигини енгиб, шиддатли жангларни давом этдирмоқдалар.

Нактонган (Ракуто-Ко) дар'ёсининг шарқий қирғоғида Халқ армияси қисмларининг зарбалари остида катта талафот кўриб чекинган америка қўшинлари кучли мудофаа позицияларини вужудга келтирдилар ва Халқ армиясининг ҳужум қилаётган қисмларига авиациянинг ёрдами блан қаршилик кўрсатмоқдалар.

Халқ армиясининг Егвань (Икан), Гуньи (Гун'и)ни ва бошқа муҳим пунктларни озод қилган қисмлари ҳужумни давом этдирмоқдалар. Душман уларга қаттиқ қаршилик кўрсатмоқда.

Бу томонда душман мотомеханикалаштирилган америка дивизиясининг ёрдами блан бирнеча марта қарши атака қилишга уриниб кўрди. Аммо Халқ армиясининг қисмлари душманнинг барча қарши атакаларини қайтариб, унинг мудофаасига ёриб кирдилар ва қаттиқ жангларни давом этдирмоқдалар.

ПХЕНЬЯН, 13 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги 13 сентябрь кечқурун қуйидагиларни билдирди:

Халқ армиясининг Егвань (Икан)ни озод қилган қисмлари душманга қарши шиддатли жанг қилмоқдалар. Америка қўшинлари ва лисинманчи қўшинлар аскар ва яроғ-аслаҳалар блан мадад олдилар. Улар табиий ва сун'ий мудофаа марраларига таяниб, Тэгу (Тайкю)-ни мудофаа қилиш мақсадида қаттиқ қаршилик кўрсатмоқдалар.

Халқ армиясининг бу районда ҳужум қилаётган танк қисмлари пиёда қўшинларга мадад бериб, душманга қаттиқ зарба бердилар, душман қарши ҳужум қилишга уриниб кўрган эди. Душманнинг кўп аскари ўлдирилди, ярадор қилинди ва асир олинди. 3 енгил ва оғир танк, 5 ракета тўпи, 20 дан ортиқ оғир пулемёт ва бошқа яроғ-аслаҳа ҳамда ўқ-дорилар ўлжа олинди. Душманнинг кўпгина танклари, ўт очадиган оғир қуроллари ва бошқа ҳарбий техникаси яксон қилинди.

Халқ армиясининг шу томонда ҳаракат қилаётган бошқа қисмлари танк қисмлари блан биргаликда ҳаракат қилиб душманга катта талафот етказмоқдалар. Халқ армиясининг қўшинлари бу жангларда душманнинг 1.500 дан ортиқ солдат ва офицерини қириб ташладилар ва ярадор қилдилар. 10 миномёт, 5 ракета тўпи, 5 оғир пулемёт, 20 дан ортиқ енгил пулемёт, 300 дан ортиқ карабин ва милтиқ ҳамда бошқа яроғ-аслаҳа ва ўқ-дорилар ўлжа олинди.

Халқ армиясининг қисмлари фронтнинг бошқа участкаларида душманнинг қарши атакаларини қайтариб, ҳужум жангларини давом этдирмоқдалар.

ҚУРИЯДАГИ УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА АМЕРИКА ХАБАРЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 13 сентябрь. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентлигининг Токио мухбири билдиради: Егвань (Икан)нинг ғарби-жанубидаги районда ҳаракат қилаётган Шимолий Қурия қўшинлари америка қўшинларининг позицияларига қарши атака қилдилар ва Тэгу (Тайкю)-дан фақат 7 миля масофада бўлган Синдон (Сайодо) яқинига силжидилар. Шимолий Қурия қўшинлари бу атака натижасида икки тепаликни ишғол қилдилар.

Мухбир Йончхонь (Эйсен)нинг шарқидаги районда жанглар давом этаётганлигини билдиради.

ПОЙТАХТИМИЗДА

Республикамиз пойтахти — Тошкент кун сайин обод бўлмоқда. Навоий номли кўчадаги янги биноларни қурувчилар стахановча тинчлик вахтасида туриб зўр ғайрат блан ишламоқдалар. Бинокор ишчилар **Муҳаммаджон Ҳафизов** ва комсомол а'зоси **Александр Волошин** кундалик нормаларини 140 — 150 процент бажармоқдалар. **Суратда: М. Ҳафизов** ва **А. Волошин** ўртоқлар иш устида.

А. Ашкинезер фотоси. ((ЎзТАГ фотохроникаси).

СССР шаҳарларига илмий командировка

Шаҳарни кўкаламзорлаш трестининг бригадаси СССР шаҳарларининг кўкаламзорлаш ишларидаги тажрибасини ўрганиш учун яқинда илмий командировкага жўнаб кетди.

Бригада Москвада кўпйиллик дарахтларни кўчириб ўтқазиш тажрибаси блан танишади. Сўнгра бригада Ялтадаги Молотов номли ботаника боғини, Адлер шаҳридаги жанубий ўсимликлар совхозини, Сухуми ва Батуми ботаника боғларини бориб кўради.

Шу блан бирга, бригада Ўзбекистон пойтахти учун янги хил кўчатлар сотиб олиш масалалари блан ҳам шуғулланади. Бу кўчатлар кузда ўтқазилади.

Заводда техника кутубхонаси

Каганович номли заводнинг техника кутубхонаси Тошкентдаги энг йирик кутубхоналардан бири ҳисобланади. Бу кутубхонада 11 минг нусха китоб бор. Кутубхонага илмий-техника ва ижтимоий-сиёсий темадаги 20 дан ортиқ журнал келиб туради.

Китоб, газета ва журналлардан фойдаланиш учун кутубхонага ҳар куни юзларча киши келади. Кутубхонада янги адабиётлар витринаси, ишлаб чиқариш, техник темаларга доир виставкалар ташкил қилинган.

Янги машинистлар

Тошкентдаги уч йиллик паровоз машинистлари мактабида яқинда ўқувни битириб чиқучилар имтиҳондан ўтдилар. 55 киши локомотив машинисти дипломини олди. Тошкент Темир йўлининг имтиҳон комиссияси ўқувни битириб чиқучиларнинг билимига юксак баҳо берди. Мактабни битириб чиқучиларнинг 78 проценти а'ло ва яхши баҳо олди.

Шаҳар дорихоналар бўлими ташкил қилинди

Тошкентда шаҳар дорихоналар бўлими ташкил қилинди. Бу бўлимнинг ташкил қилиниши шаҳар дорихоналарини, касалхона ва бошқа медицина муассасаларини дори-дармон ва асбоб-ускуналар блан та'минлашни яхшилашга ёрдам беради.

Бундан кейин Тошкент шаҳридаги медицина муассасалари дори-дармонларни Ўзбекистон Дорихоналар бошқармасидан эмас, балки бевосита Москва, Ленинград ва бошқа катта шаҳарлардан олиб туради.

Шаҳар дорихоналар бўлими аҳолининг дори-дармон ва парфюмерия молларига бўлган талабини қондириш учун Тошкентда парфюмерия магазини ва бирқанча павильон очади.

Сиртқи енгил атлётика мусобақаларининг 2-нчи даврасига тайёргарлик

Ўзбекистон пойтахтининг физкультура ташкилотлари Бутун Иттифоқ сиртқи енгил атлётика мусобақаларининг иккинчи даврасига тайёргарлик кўрабошладилар. Бу мусобақалар 16 — 17 сентябрьда ўтказилади.

Сиртқи мусобақаларнинг шу йил кўкламда ўтказилган биринчи даврасида пойтахт физкультурачиларидан 7 мингдан ортиқ киши қатнашди. Мусобақа қатнашчиларининг кўплиги жиҳатидан Тошкент шаҳри олдинги ўринлардан бирини олди.

Мусобақа арафасида Тошкент стадионларида иккинчи даража ГТО значоги учун норма топшириш мусобақалари бўлади, енгил атлётика бўйича ўқучиларнинг мусобақалари ўтказилади.

Динамочилар ва тўқимачилар мусобақага қизғин тайёрланмоқдалар.

Мактабларда психология ва логика фанлари

Ўзбекистон ССР Маориф министрлигининг буйруғига мувофиқ, янги ўқув йилидан бошлаб Тошкентнинг бир мунча ўзбек ўрта мактабларида биринчи марта психология ва логика (мантиқ) фанлари ўқитилабошлади.

Тошкент шаҳар, Октябрь районидаги 22, 24 ва 40-нчи эрлар ва 16, 23 ва 38-нчи қизлар мактабларининг программасига психология ва логика фанлари киритилди.

Программага мувофиқ, 9-нчи синфларда психология ва 10-нчи синфларда логика фанлари ўқитилади.

Шаҳар маориф бўлими бу фанларни ўқитиш учун мактабларни энг тажрибали ва тайёрлик кўрган ўқитучилар блан та'минлади.

«Совет Ўзбекистонида»

Тошкент Бадиий ва хроника фильмлар студияси «Совет Ўзбекистонида» деган янги рангли ҳужжатли кинофильмни суратга олабошлади.

Бу фильмда Совет Ўзбекистонида халқ хўжалиги, фан, маданият ва сан'атнинг ривожланиши ёрқин акс эттирилади. Фильмни режиссёр Зоҳид Собитов постановка қилаётир.

Шунингдек, киностудия коллективи шу кунларда «Махфий миссия» ва «Жасур кишилар» номли янги бадиий фильмларнинг ўзбекча нусхасини тайёрламоқда.

Мас'ул муҳаррир ўринбосари Б. РАҲМОНОВ.

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ

ҚАРОРИ

№ 997 Тошкент шаҳри.

ЭЛЕКТР ҚУВВАТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети **қарор қилади:**

Тошкент шаҳридаги гражданлар ва муассасаларнинг электр қувватидан фойдаланишлари тўғрисида «Узбекэнерго» томонидан тақдим қилинган қоидалар тасдиқлансин.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси С. ҲУСАИНОВ.
Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг секретари А. АБДУЛЛАЕВА

ТОШКЕНТ ШАҲРИНИНГ УЙ-ЖОЙЛАРИ ВА МУАССАСАЛАРИДА ЭЛЕКТР ҚУВВАТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ТЎҒРИСИДА

ҚОИДАЛАР

1. Бу қоидаларда «Узбекэнерго» томонидан абонентларга (хусусий квартиралар ва муассасаларга) бериладиган электр қувватидан фойдаланиш тартиби белгиланади.

2. «Узбекэнерго» ҳузуридаги «Энергосбит»нинг абоненти бўлган ва ундан ёзма рухсат олган гражданлар ва муассасалар электр қувватидан фойдаланишлари мумкин.

3. Квартиралар ва муассасаларга электр қуввати бериш учун қуйидаги шартларнинг бўлиши талаб қилинади:

а) электр ўрнатиш ва электромонтаж ишларини амалдаги техника қоидалари ва нормаларига мувофиқ бажариш;

б) учёт асбобларини (счётчикларни) «Энергосбит»га тақдим қилиш. «Энергосбит» счётчиклари бўлмаган абонентларга электр қуввати бермайди.

4. Абонент ўзи турган бинодан кўчадиган ёки бу бино бузиладиган бўлса, шу тўғрида «Энергосбит»га 7 кун аввал ёзиб, ма'лум қилиши лозим. Акс ҳолда, электр ҳақининг тўланиши, шунингдек счётчикнинг ва токнинг ошиқ сарфланишига йўл қўймайдиган асбоб бўлмиш «ток ограничители»нинг бутунлиги учун шу абонентнинг ўзи жавобгар бўлади.

Электр ўтказилган бинога кўчиб кирган тақдирда, электр қувватидан фойдаланиш ҳақидаги рухсатни 7 кундан кечикмай «Энергосбит»да қайтадан расмийлаштириш лозим.

Расмийлаштирмасдан туриб электр қувватидан фойдаланиш ўзбошимчалик блан фойдаланиш деб ҳисобланади.

5. Абонент электроустановкани тузук аҳволда тутиши, натижада бу установка кишиларнинг электр токидан зарарланишига олиб бормаслиги ва ёнғин чиқишидан хавфсиз бўлиши лозим.

6. Бино ичидаги электр симларида, шу жумладан бино ташқарисидаги изоляторларда бўлган камчиликларни абонент ўз ҳисобидан тузатади.

7. Ёнғиннинг олдини олиш, шунингдек счётчик ва ток ограничительларининг бузилишига йўл қўймаслик учун, предохранительлар (пробкалар) ўрнига бошқа асбобларни («перемичка», «жучок»ларни) ишлатиш қат'ий тақиқланади.

ЭСЛАТМАЛАР: 1) Электрдан фойдаланган вақтда унинг умумий қуввати счётчик ва ток ограничители учун белгиланган миқдордан ошмаслиги лозим.

2) Уй-жойлар ва муассаса биноларидаги электр симлари шу жойларга тегишли мулк деб ҳисобланади ва абонент кўчиб кетаётганда бузаолмайди.

8. Ток қабул қилучи асбобларининг қуввати 10 киловатт ва ундан ошиқ бўлган уй-жойларда, шунингдек ҳамма муассаса, ўқув ва даволаш юртлари, савдо ташкилотлари ва бошқа биноларда электр симлари ва электроустановкаларнинг аҳволи учун ҳамда уларнинг техник эксплоатация ва ёнғиндан сақлаш қоидаларига мувофиқ бўлиши учун жавобгар кишилар белгиланиши лозим.

9. Электр симларининг ва электроустановканинг бузуқ бўлиши ёки нотўғри ишлатилиши натижасида юз берадиган оқибатларга абонент жавобгардир.

10. Абонентларга счётчик ёки ток ограничительларини ўз ўрнидан олиб қўйиш ёки бошқа жойга кўчириш тақиқланади. Улар бу асбобларнинг ҳамда пломбаларнинг тўла-тўкис сақланиши учун жавобгардирлар.

Электр қувватидан счётчиксиз ёки ток ограничителидан ташқари фойдаланиш ёки уларнинг тўғри ишини бузиш ҳоллари сезилган тақдирда, абонентнинг электр симларига ток бериш тўхтатилади ва айбдор бўлганлар жиноий жавобгарликка тортилиб, давлатга етказилган моддий зарар ундириб олинади.

Ўрнатилган счётчикларнинг ва ток ограничительларининг ишида бирон камчилик борлиги билинган тақдирда, абонент шу тўғрида «Энергосбит»нинг абонент службасига ма'лум қилиши лозим.

ЭСЛАТМА: Счётчикларнинг кимга қарашли бўлишидан қат'и назар, «Энергосбит» счётчикларни ўрнатганда ёки текширганда уларни бошқа счётчиклар блан алиштиришга ҳақлидир.

11. Абонентларга бериладиган электр қуввати учун счётчиклар кўрсатган рақамга қараб ва тасдиқланган тарифлар юзасидан ҳақ олинади.

Абонентларга электр учун счётлар ҳар икки ойда бир марта топширилади. Ёз ойлари (май, июнь, июль, август ойлари) учун эса бутун ёз даврига бир марта топширилиши мумкин.

Бундан аввал расмийлаштирилган, лекин счётчиклари бўлмаган абонентлардан счётчик ўрнатганга қадар электр қувватига ҳақ олиш учун қуйидаги тартиб белгиланади:

а) киши турадиган бир хонани ёритиш учун (100 ваттгача қувватга эга бўлган электролампадан фойдаланиш шарти блан) январь, февраль, ноябрь ва декабрь ойлари учун 16 сўмдан, май, июнь, июль ва август ойлари учун 10 сўмдан, март, апрель сентябрь ва октябрь ойлари учун 13 сўмдан ҳақ олинади;

б) бошқа биноларни (ошхона, ванная, йўлак ва ҳоказоларни) ёритиш, учун (40 ваттгача қувватга эга бўлган лампадан фойдаланиш шарти блан) юқорида кўрсатилганча ойларга 8 сўм, 6 сўм 50 тийин ва 5 сўмдан ҳақ олинади;

в) электроплиткадан счётчиксиз ва лекин «Энергосбит»нинг рухсати блан фойдаланганлик учун ойига 72 сўмдан ҳақ олинади.

12. Электр учун топширилган счётлар 5 кун ичида тўланиши лозим. «Энергосбит» счётнинг пулини тўламаган абонентларга, счётни топширган кундан бошлаб 10 кундан кейин, электр беришни огоҳ қилмасданоқ тўхтатишга ҳақлидир.

ЭСЛАТМАЛАР: 1) Абонентлар пули тўланган счётларни электр тахтаси ёнида ёки «Энергосбит» контролёрларига дарҳол олиб кўрсатиш мумкин бўлган жойларда сақлашлари лозим.

2) Абонентлар электр қуввати учун бериладиган счётларнинг пулини Коммунал банкнинг расчёт кассаларига тўлайдилар.

3) Электр пулини хонадонлар ўртасида ҳисоблаш учун, умумий счётчикдан ташқари, контроль счётчиклар ўрнатилиши мумкин. Бунинг учун «Энергосбит»дан рухсат талаб қилинмаса ҳам, лекин счётчикни техника кўригидан ўтказиб олиш шартдир. Бундай счётчикларда тарози ва ўлчов асбоблари комитетининг («Коммерприбор»нинг) пломбаси бўлиши лозим.

13. Электр қувватидан фойдаланиш устида хонадонлар, муассасалар ўртасидаги ҳисобларни тартибга солиш ва жанжалларни ҳал қилиш «Энергосбит»нинг иштирокидан бошқа ўтказилади ва тегишли ҳолларда уй бошқармалари ва халқ судлари томонидан амалга оширилади.

14. Электр қуввати ма'лум лимит доирасида ва «Энергосбит» белгилаган тартиб юзасидан сарф қилиниши лозим.

Белгиланган лимитдан ошиқ сарфланган электр қуввати учун уч ҳисса миқдорида ҳақ олинади. Бу ҳол такрорланса, уч ҳисса миқдорида ҳақ олишдан ташқари, счётчикка қўшилган квартираларнинг сонидан қат'и назар, абонентга электр бериш 1 ойдан 3 ойгача муддатга тўхтатилади.

15. Электр қувватини исте'мол қилучиларга электр блан биноларни иситиш, шунингдек табиий ёруғлиги бўлган биноларни кундуз кунлари ёритиш учун фойдаланиш қат'ий тақиқланади. Бундай исте'молчилар (электр қувватининг лимитдан ошиқ ёки кам сарфланган бўлишидан қат'и назар) электр қувватини ўғирловчилар деб ҳисобланади.

16. Счётчиклари бўлмаган абонентлар счётчик олганга қадар киши турадиган ҳарбир хонани ёритиш учун энг кўпи 100 ватт ва бошқа бинолар (ошхона, йўлак, айвон ва ҳоказолар) учун 40 ваттгача қувватга эга бўлган электролампадан фойдаланишга ҳақлидирлар.

Счётчик бўлмаганда электр блан иситиладиган асбоблардан фойдаланиш **қат'иян тақиқланади.**

17. Электр блан иситиладиган асбоблардан фойдаланишга ҳақли бўлган абонентларга электрстанцияларнинг нагрузкаси энг кўп бўлган соатларда, я'ни 1 октябрьдан 31 мартгача даврда соат 7 дан 9 гача ва 18 дан 23 гача бу асбобларни ишлатиш қат'ий тақиқланади.

18. Абонентларга ТашРЭСнинг кўчалардаги электр симларида ва устунларида бирон иш қилиш тақиқланади.

Бу симларда камчилик юз берса ёки электр қуввати бўлмаса, абонентлар Тошкент район электр тормоқлари (ТашРЭС) дирекциясининг ўзлари турган жойлардаги тузатиш бюроларига мурожаат қилишлари лозим, чунончи:

а) Сталин, Октябрь, Москва районлари доирасида турувчилар — 30-652-нчи телефон орқали (Ҳақиқат кўчаси, Гулбозор проезди, 4-нчи уй);

б) Фрунзе ва Ленин районлари доирасида турувчилар — 33-284-нчи телефон орқали (Кафанов кўчаси, 110-нчи уй);

в) Марказий, Куйбишев ва Киров районлари доирасида турувчилар — 32-694 ёки 34-944-нчи телефонлар орқали (Энгельс кўчаси, 36-нчи уй).

19. Квартираларни электр блан та'минлаш масалаларида қуйидаги жойларга мурожаат қилинсин:

а) Сталин, Москва, Октябрь районларида турувчилар — «Энергосбит» абонент службасининг 1-нчи районига (Ҳақиқат кўчаси, 7-нчи уй, телефон —36-311);

б) Фрунзе, Ленин, Марказий, Киров ва Куйбишев районларида турувчилар — «Энергосбит» абонент службасининг 2-нчи районига (Самарқанд кўчаси, 53-нчи уй, телефон — 32-956).

Муассасаларни электр блан та'минлаш масалаларида «Энергосбит» абонент службасининг коммунал инспекциясига мурожаат қилинсин (1 Май кўчаси, 99-нчи уй, телефон — 36-985).

20. Абонентлар «Энергосбит» вакилларига электр симлари ва электр қабул қилучи асбобларни, шунингдек учёт асбобларини кўздан кечириш ҳамда электр қувватидан фойдаланиш тартибига ва белгиланган лимитларга қандай риоя қилинганликни текшириш учун йўл қўйишлари лозим. Броқ, бу вакиллар дастлаб «Энергосбит»нинг думалоқ печати босилган, фотокарточкали гувоҳномаларини кўрсатишлари шарт.

21. Электр қувватини ҳархил йўл блан ўғирлаш, шу жумладан ғайри қонуний равишда электр ўтказиш ёки рухсат қилинган миқдордан ошиқ қувватни ишлатиш ҳамда «Энергосбит»нинг хабари ва рухсатидан ташқари электр қувватидан фойдаланишда айбдор бўлган гражданлар ва ташкилотлар Ўзбекистон ССР Жиноят Кодексининг 227[1] моддаси блан жиноий жавобгарличка тортиладилар ва давлатга етказилган моддий зарар улардан ундириб олинади.

«Энергосбит» инспекцияси электр қувватининг техник эксплоатация қоидаларини ва электрдан фойдаланиш тартибини бузганларга, СССР Халқ Комиссарлари Советининг 1936 йил 13 октябрьдаги қарорига биноан, 100 сўмдан 10.000 сўмгача жарима солади.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—15 сентябрьда **Алпомиш.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кундуз **Олтин калид,** кечқурун **Кубань казаклари.**

«ХЕВА» — рангдор фильм **Дунай фарзанди.**

«НАВОИЙ» (ёзги) — **Черевички.**

«НАВОИЙ» (қишки) — янги бадиий фильм **Жасур кишилар.**

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМЛИ ОПЕРА ВА БАЛЕТ ТЕАТРИДА тез кунда **1950—1951 ЙИЛ МАВСУМИ ОЧИЛАДИ**

«РОДИНА», «ВАТАН», қишки ва ёзги «ИСКРА», «ЎЗБЕКИСТОН», «УДАРНИК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ТЕЛЬМАН» КИНОТЕАТРЛАРИДА

Жасур кишилар

деган янги рангдор бадиий фильм кўрсатилади

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси, № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши бўлими — 33468. Пропаганда бўлими — 31048. Маданият бўлими — 32036 Қишлоқ хўжалик бўлими — 34455. Саноат бўлими — 31226. Совет қурилиши бўлими — 31638. Маҳаллий ахборот бўлими — 37604. Мухбирлар бўлими — 31638. Хатлар бўлими — 32347. Э'лонлар бўлими — 37062. Секретариат— 34780 ва 33469. Коммутатор — 36334.

Р 06378. «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1162.